Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

№ 208 (8948).

1986 йил 5 ноябрь, чоршанба

Баҳоси 3 тийин

Советлар мамлакатининг гражданлари! Қайта қуриш ҳамманинг ва ҳар бир кишининг иши! Экономикада, ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларида революцион ўзгартишларни фаол қарор топтирингиз!

(КПСС Марказий Комитетининг Октябрь Чақириқларидан).

ОКТЯБРГА МЕҲНАТ СОВҒАЛАРИ

СУТ СОҒУВЧИ РАПОРТИ

Салима Нуриддинова Паркент районидаги «Коммунизм» совхозининг моҳир сут соғувчиларидан ҳисобланади. У ўзига биркитилган 18 бош сигирнинг ҳар биридан ҳозирги кунга қадар 3500 килограммдан ошириб сут соғиб олди ва йиллик планини муддатидан илгари бажарди.

Тажрибали чорвадор айни кунларда ютуқларни янада мустаҳкамлаш учун курашмоқда. Йил охиригача давлатга яна 15 тонна сут топшириб соғин сигирлар маҳсулдорлигини 4200 килограммга етказиш учун астойдил кураш олиб бораётир.

БЕШ КУНЛИК ТЎРТ КУНДА

«ГЛАВТАШКЕНТСТРОЙ»ГА қарашли 153-трестнинг Раҳим Зиёев, Фахри Ёқубов, Эргаш Ҳасанов, Иван Тен бошлиқ бригадалар коллективлари 1986 йил планини бажаргани тўғрисида рапорт бердилар. «Беш кунлик план тўрт кунда», «Сифат ва интизомга ишчи кафолати» шиорлари остида меҳнат қилаётган бу ташаббускорлар ўзлари ишлаётган объектларда бажарилган ишларнинг юқори сифатли бўлишига ҳам эришмоқдалар. Ишчи кучларидан самарали фойдаланиш, материал ва хом ашёларни вақтида келтириш каби омиллар йиллик планни муддатидан икки ой илгари бажаришга олиб келди. Бу бригадаларнинг ҳар бири зиммасидаги 400—500 минг сўмлик капитал маблағ ўзлаштириш планини ортиғи билан бажариб, ҳозир қўшимча мажбурият ҳисобига ишлай бошлади.

БЕНЗИН ТЕЖАЛАДИ

Тошкент кўчаларига янги «ЛиАЗ-677 Г» автобуслари чиқди. Бу янги моделдаги автобусларнинг газ билан ҳаракат қилаётганлиги айниқса диққатга сазовордир. Муҳими шундаки эндиликда газ баллонлари автобусларнинг томига эмас, балки бензобак ўрнига ўрнатилди. Шу тариқа шаҳардаги 4-автопарк мутахассислари 6 та шундай автобусларни рейсга чиқардилар. Дастлабки маълумотларга кўра синов муваффақиятли ўтмоқди.

Бекобод: # МЎЛЖАЛ 64 600 ТОННА

БЕКОБОД райони деҳқонлари мавсум бошиданоқ ишни пухта ташкил этишди. Йиғим-теримга уюшқоқлик билан киришилди. Терим машиналари тўла қувват билан ишлатилди. Кўрилган тадбирлар ўзининг самарасини берди. Давлатга пахта сотиш йиллик плани бажарилди. 24 минг 347 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 26,5 центнердан ҳосил йиғиштириб олиниб, қабул пунктларига 62 минг 600 тонна «оқ олтин» топширилди. Съездлар йилида пахта сифатини ошириш учун курашган деҳқонлар умумий ҳосилнинг 65 процентини биринчи сортга сотдилар.

Районнинг бу ғалабасига Навоий номли, Дзержинский номли, «Победа», Ленин номли колхозлар ҳамда Ойбек номли совхознинг пахтакорлари салмоқли ҳисса қўшдилар. Бу хўжаликларда ҳар гектар ердан 28—30 центнердан ошириб хом ашё йиғиштириб олинди.

Механик-ҳайдовчилар айниқса, жонбозлик кўрсатиб меҳнат қилишди. Бу йил райондаги 386 та терим агрегатининг ҳаммасидан унумли фойдаланилди. Улар ёрдамида 40 минг тонна пахта йиғиштириб олинди. Отамурод Саъдуллаев, Абдумавлон Ҳошимов, Мирзакарим Суяров, Эргаш Мамаюсупов, Эсон Жўраев, Абдусоли Ашуров сингари тажрибали механизаторлар эса ўз агрегатлари бункердан 160—220 тоннадан пахта тўкиб, хирмонга барака киритдилар.

Дастлабки довондан ошган район пахтакорлари йиғим теримни уюшқоқлик билан давом эттиришмоқда. Улар даладаги ҳосилнинг ҳаммасини республика хирмонига тўкишга қатъий бел боғлашган. Съездлар йилида бекободликлар ҳосилдорликни гектар бошига 31 центнерга етказиб, планга қўшимча яна 2 минг тонна «оқ олтин» топшириб, жами хирмонларини 64 минг 600 тоннага етказишга аҳд қилдилар.

«ОҚ ОЛТИН» ВАТАНГА

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА ШУ ЙИЛ 4 НОЯБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

Биринчи устун — районлар, иккинчи устун — бир кунда тайёрланган пахта, учинчи устун — мавсум бошидан буён, тўртинчи устун машина терими — бир кунлик, бешинчи устун — мавсум бошидан буён.

(Планга нисбатан процент ҳисобида).

Чиноз	**052**	**117,28**	**0,02**	**108,02**
Ўрта Чирчиқ	**0,28**	**107,52**	**—**	**118,28**
Янгийўл	**0,60**	**107,44**	**0,37**	**94,67**
Пискент	**0,54**	**106,98**	**0,04**	**96,20**
Коммунистик	**0,52**	**101,88**	**—**	**111,14**
Бекобод	0,73	99,54	0,03	81,53
Бўка	0,75	95,76	0,14	94,92
Оққўрғон	0,63	95,65	0,05	94,86
Ғалаба	0,61	95,55	0,11	108,21
Область бўйича:	0,61	101,33	0,09	99,23

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида маълумот (мавсум бошидан буён, планга нисбатан процент ҳисобида): Фарғона — 101,67; Сурхондарё — 92,58; Наманган — 91,76; Сирдарё — 89,79; ҚҚАССР — 86,37; Хоразм — 81,13; Андижон — 77,61; Жиззах — 73,74; Бухоро — 72,62; Самарқанд — 71,09; Навоий — 57,69; Қашқадарё — 54,95; республика бўйича — 81,56.

ЯНГИЙЎЛ

◆ УЛУҒ Октябрь байрамини муносиб кутиб олиш учун курашаётган район деҳқонлари зиммаларидаги социалистик мажбуриятларини ҳам бажардилар. Давлатга 33 минг 253 тонна «оқ олтин» етказиб берилди. 9350 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 32,1 центнердан ҳосил йиғиштириб олинди. Бу ғалабага йиллик план ва топшириқларини муддатидан илгари адо этган Х. Турсунқулов номли, «Коммунизм», Калинин номли, Ленин номли колхозларнинг пахтакорлари катта ҳисса қўшдилар.

◆ ШУ КУНИ райондаги «СССР 60 йиллиги», «Партия XXI съезди», «Октябрь» колхозларидан ҳам хушхабар келди. Бу хўжаликларнинг пахтакорлари йиллик планларини бажариб, юксак мажбурият ҳисобига «оқ олтин» топшира бошлашибди.

ЎРТА ЧИРЧИҚ

◆ БУ РАЙОНДАН ҳам келаётган ғалаба рапортларининг кети узилмаяпти. Куни кеча «Северний маяк» ҳамда Куйбишев номли колхозларнинг пахтакорлари дастлабки довондан ошдилар. «Северний маяк» колхозидан она-Ватан 4065 тоннадан зиёд «оқ олтин» қабул қилиб олди. Куйбишевлик заршуносларнинг хирмони эса 2300 тоннадан ошиб кетди. Ҳар икккала хўжаликда юксак мажбурият ҳисобига хом ашё топширилмоқда.

ПИСКЕНТ

◆ РАЙОНДАГИ икки хўжалик — «Гулистон» ҳамда Тельман номли колхозларнинг деҳқонлари зиммаларидаги мажбуриятларини шараф билан бажариб, оширилган мажбурият ҳисобига пахта топшира бошладилар. Гулистонлик пахтакорлар қабул пунктларига 3470 тонна Тельман номли колхоз деҳқонлари эса 3390 тонна хом ашё етказиб бердилар.

Райондаги йирик пахтачилик хўжаликларидан бири — «КПСС XXVI съезди» совхози йиллик планни бажарди. Ҳар гектар ердан 29 центнердан ҳосил йиғиштириб олган деҳқонлар давлатга 8430 тоннадан зиёд «оқ олтин» топширдилар. Уларнинг мажбурияти яна 500 тонна пахта сотишдир.

ҒАЛАБА

◆ МАВСУМ бошида «Коммунизм» совхозининг механизаторлари етиштирилган ҳосилнинг асосий қисмини машиналарда териб олишга сўз беришган эди. Улар ваъдаларига вафо қилишди. Шу кунгача давлатга топширилган 3 минг 880 тонна пахтанинг 3 минг 100 тоннаси «зангори» кема»лар бункеридан тўкилди. Бу умумий ҳосилнинг 88 процентини ташкил этади. КПСС XXVII съезди делегати Замира Рўзматова, Тўхтасин Ҳусанов, Толи Мирзаалиев сингари механизаторлар 120—140 тоннадан пахта териб ғалабага салмоқли ҳисса қўшдилар. Совхоз пахтакорлари бу йил жами хирмонларини 4100 тоннага етказишга аҳд қилдилар.

КОММУНИСТИК

◆ ТЕРИМДА машинага таянган «Ўзбекистон» колхози деҳқонлари зафар қучишди. Давлатга топширилган 3185 тонна пахтанинг 84 проценти «зангори кема»лар ёрдамида териб олинди. Рустам Шокиров, Элбек Режепов сингари механизаторлар 130—145 тоннадан пахта териб, хирмонга барака киритдилар. Колхоз аъзолари яна 100 тонна «оқ олтин» топширишга сўз бердилар.

ОҚҚЎРҒОН

◆ ТАЖРИБАЛИ пахта усталари Рўзигул Убайдуллаева, Ҳабил Тўрахўжаев, Надим Раҳимов ўртоқлар бошчилик қилаётган бригадаларнинг коллективлари «Коммунизм» колхози ғалабасига салмоқли ҳисса қўшдилар. Хўжалик деҳқонлари давлатга 3060 тоннадан зиёд «оқ олтин» етказиб бердилар. Ҳосилдорлик 28 центнерни ташкил этди. Эндиликда 200 центнерлик мажбуриятни ҳам тезроқ уддалаш учун кураш боряпти.

БЎКА

◆ ФРУНЗЕ номли колхозда 20 та терим агрегатининг ҳар бирида ўртача 122 тоннадан пахта териб олинди. Бу жами ҳосилнинг 83 процентини ташкил этади. Хўжалик деҳқонларининг жами хирмонлари эса 2970 тоннадан ошди. Дастлабки марра эгалланган бўлса-да, далаларда терим давом этяпти.

◆ МАНА БУ СУРАТ Коммунистик районидаги «Ўзбекистон» пахта қабул қилиш пунктида олинган. Бу «оқ олтин» хирмонлари деҳқонларнинг қаҳрамонона меҳнати мевасидир. Район қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари планларини ошириб бажариб, байрамга ёруғ юз билан етиб келдилар.

А. Зуфаров фотоси.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

МАМЛАКАТЛАР • ОДАМЛАР • ВОҚЕАЛАР

ЖАҲОН ГАЗЕТАЛАРИ САҲИФАЛАРИДА

Чет эл матбуоти саҳифаларида Улуғ Октябрь социалистик революциясининг яқинлашиб келаётган 69 йиллигига бағишланган материаллар катта ўринни эгалламоқда. Венгрия газеталари мамлакатда ана шу сана билан боғлиқ тантаналар программаси тўғрисида хабар беради. Улуғ Октябрь, деб таъкидлайди «Непсабадшаг» газетаси, жаҳон тарихи ривожига ҳал қилувчи таъсир кўрсатди.

Жаҳон матбуоти Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган кенгашда қатнашган давлатлар вакилларининг Венада очиладиган учрашувини кенг шарҳламоқда. Вена учрашуви, деб таъкидлайди Чехословакиянинг «Руде право» газетаси, агар реализм ва янгича фикрлаш устун келадиган бўлса, ижобий натижалар бериши мумкин. Социалистик мамлакатлар мазкур учрашув муваффақият билан тугаши учун ўзларига боғлиқ бўлган барча ишларни қилишга тайёрдирлар. Совет Иттифоқи, деб уқтиради Деҳлида чиқадиган «Ҳиндустан таймс» газетаси, учрашувда Европадаги барча давлатлар, АҚШ ва Канада вакиллари билан конкрет натижаларга эришиш учун муттасил ижобий мулоқот олиб бориш ниятидадир. Англиянинг «Файнэншл таймс» газетаси ёзишича, Венадаги учрашув Рейкьявикда ўтказилган Совет — Америка учрашувидан кейин Шарқ билан Ғарб ўртасидаги муносабатларни биргаликда кўриб чиқиши учун яхши имконият яратиб беради.

«Вашингтон пост» газетаси қуйидагиларни ёзади: Америка маъмуриятининг фақат айрим юқори мартабали арбоблари Рейкьявикдаги учрашув муҳим сиёсий ўзгаришлар бўлишини муқаррар қилиб қўйганлигини тушуниб етдилар. Газета Вашингтон қуролсизланиш проблемалари юзасидан салбий позицияни эгаллаганлиги натижасида, Ғарбий Европадаги сўл кучларнинг урушга қарши фаолияти кучайишини ва АҚШ конгрессида ядро программалари учун маблағ ажратиш чоғида оппозиция зўрайишини олдиндан айтмоқда. Бу эса, газетанинг ёзишича, Рейганнинг қуролланиш пойгасига оид программасини хавф остига қўйиши мумкин.

Франциянинг «Юманите» газетаси БМТ Бош Ассамблеяси барча давлатларни Жанубий Африка Республикаси билан ҳар қандай ҳамкорликни тўхтатишга даъват этувчи резолюция қабул қилганлиги тўғрисида ёзади. Атиги 11 давлат, жумладан, АҚШ, Англия, ГФР, Франция ва Исроил резолюцияга қарши овоз бердилар.

(ТАСС, 3 ноябрь).

ПОКИСТОНДА ҒАЛАЁНЛАР

ДЕҲЛИ, 3 ноябрь. (ТАСС). Покистоннинг йирик шаҳари — Карочи ёнғин тутуни ичида қолди. Кўчаларда автоматларнинг тириллаши, бомбаларнинг портлаши эшитилмоқда. Бу ерга келаётган хабарларга қараганда, у ерда ўтган ҳафтада келиб чиқиши мамлакатнинг шимоли-ғарбий районлари ва Афғонистондан бўлган патанлар билан 1947 йилда Ҳиндистонни бўлиб юбориш вақтида шаҳарга келган муҳожирлар ўртасида этник сабабларга кўра юз берган тўқнашув қурол-яроғлар ишга солинган очиқ жангга айланиб кетмоқда. Тўла бўлмаган маълумотларга қараганда, бу тўқнашувларда ўнлаб кишилар ўлдирилган, юзлаб кишилар ярадор қилинган.

Карочида саноат корхоналари иши тўхтатиб қўйилди, ўқув юртлари ва савдо марказлари ёпиб қўйилди. Йўлларни бир неча жойда ёндириб юборилган автомобиллар ва автобуслар тўсиб қўйган. Шаҳарда озиқ-овқат маҳсулотлари етишмаяпти. Шаҳар территориясининг катта қисмида комендантлик соати кечаю кундуз амал қилмоқда. Гувоҳларнинг далолат беришларича, шаҳарга киритилган қўшинлар кўчага чиққан ҳар қандай одамни огоҳлантирмай отиб ташламоқда.

Бироқ маъмурлар шаҳарда тартибни тиклай олмаяптилар.

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

✦ НЬЮ-ЙОРК

АҚШ Президенти Рейган ва Буюк Британия Бош министри Тэтчер «араблар дунёсига қарши мутаассиблардек салиб юришини ўтказмоқдалар». Ливия революциясининг раҳбари Муамар Каддафи ҳафталик «Ньюсуик» газетаси мухбири билан суҳбатда ана шундай деди. У Рейган билан Тэтчер араб мамлакатларига қарши жинояткорона терроризм учун жавобгардирлар, деди. Ливия революциясининг раҳбари мен «қаерда бўлмасин, шу жумладан Исроилда ҳам граждан шахслар ўлдирилишини маъқулламайман», деб таъкидлади.

✦ ТОКИО

АҚШ ҳарбий-денгиз кучларининг зарбдор авианосеци «Мидуэй» бугун Японияннинг Йокосуа портидаги базадан етти ой давом этган модернизациялашдан сўнг синаш мақсадидаги сузишга чиқди. Шу вақт ичида кеманинг двигатель қурилмаси ремонт қилинди, янги радар ва коммуникация асбоб-ускуналари ўрнатилди. Узоқ вақтдан буён АҚШ 7-флотининг составида бўлиб келаётган авианосецнинг барча системалари текшириб кўрилгандан кейин ундаги авиация техникаси алмаштирилади — эскириб қолган Ф-4 «Фантом» ва А-7 «Корсар» самолётлари ўрнига энг янги Ф-18 «Хорнет» штурмчи самолётлари олинади. АҚШнинг 7-флоти Тинч океан регионида жандармчилик вазифаларини бажариб келмоқда.

(ТАСС, 3 ноябрь).

УНИТА ГУРУҲЛАРИНИНГ АНГОЛАДАГИ БЕБОШЛИГИ

ЛУАНДА, 3 ноябрь. ТАСС мухбири Александр Корзун хабар беради: УНИТА контрреволюцион гуруҳлари Анголанинг Мошико вилоятида ҳаддан зиёд бебошлик қилиб, қишлоқларни ва экинзорларни ёндириб юбормоқдалар, қариялар, хотин-қизлар ва болаларни шафқатсизларча калтакламоқдалар. Газандалар, дейилади Лукус районида бўлган «Жорнал ди Ангола» газетаси мухбирининг репортажида, деҳқонларни ўлдириб, уларнинг уйларини ёндириб юбормоқдалар, молларни ҳайдаб кетиб, экинзорларни яксон этмоқдалар. Минг-минглаб кишилар ангол халқи хоинларининг бебошлигидан ўзларини қутқариб қолиш учун жонажон ерларини ташлаб кетмоқдалар.

Ангола халқ озодлик қуролли кучлари (ФАПЛА) шиддатли жанглардан кейин газандаларни Лукусдан ҳайдаб чиқардилар. Улар 300 дан ортиқ террорчини йўқ қилдилар.

Агар Вашингтон билан Претория қўллаб-қувватламаганида, УНИТА каллакесарлари аллақачон тор-мор этилган бўлур эди, деди мухбирга учинчи ҳарбий округ қўмондони майор Педру Фернандеш Силва.

БОСМАЧИЛАРГА АМЕРИКА РАКЕТАЛАРИ ЕТКАЗИБ БЕРИЛМОҚДА

ЛОНДОН, 3 ноябрь. (ТАСС). Лондонда чиқадиган «Санди телеграф» газетасининг хабар беришича, Америка Қўшма Штатлари душманларга «Стингер» зенит ракеталарининг катта туркумини етказиб берди. Газетанинг маълум қилишича, АҚШ махсус хизмат маҳкамалари афғон босмачиларига Покистон территориясидан энг янги ракеталарни жўнатдилар. Исломобод яқинида жойлашган ҳарбий лагерда душманлар америкалик мутахассислар ёрдамида ана шу ракеталардан фойдаланишни ўрганадилар. Афғон босмачиларига кенг кўламдаги Америка ёрдами доирасида «Стингер» ракеталари етказиб берилмоқда. 1979 йилдан бери ўтган давр ичида Вашингтон босмачиларга бир миллиард доллардан кўпроқ миқдорда қурол-яроғ, ўқ-дори ва ҳарбий анжомлар етказиб берди.

Газетанинг хабар беришича, Вашингтон ўзи етказиб бераётган қурол-яроғлардан душманлар «самарали фойдаланса» у «Стингер» ракеталари ва қурол-яроғларнинг бошқа турларини юборишни янада кўпайтиришни мўлжалламоқда.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ, ВЦСПС ВА ВЛКСМ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитети чорвачилик соҳасидаги ҳисоботда қўшиб ёзиш фактлари аниқланганлиги муносабати билан Молдавия ССР 1985—86 йил қиш фаслида чорва қишловини муваффақиятли ўтказиш, чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ва харид қилишни кўпайтириш учун Бутуниттифоқ социалистик мусобақаси якунлари юзасидан КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг фахрий ёрлиқлари ҳамда пул мукофотлари билан тақдирланган республикалар қаторидан чиқариб ташланиши зарур деб топдилар.

Б И Л Д И Р И Ш

Тошкент область касаба союзлари Совети маълум қиладики, область касаба союзларининг XIII союзлараро конференцияси 1987 йил 10 январда область партия комитетининг сиёсий маориф уйида бўлади.

Область касаба союзлари Совети.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг фармони

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИ ЧАҚИРИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

1. Ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Советининг IV сессияси 1986 йил 5—6 декабрь кунлари Тошкент шаҳрида чақирилсин.

2. Ўзбекистон ССР Олий Совети муҳокамасига қуйидаги масалалар киритилсин:

— Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1987 йилги давлат плани тўғрисида ҳамда Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986 йилги давлат плани қандай бажарилаётганлиги ҳақида;

— Ўзбекистон ССРнинг 1987 йилги Давлат бюджети тўғрисида ва Ўзбекистон ССРнинг 1985 йилги давлат бюджетининг ижроси ҳақида;

— «Меҳнат коллективлари ҳамда уларнинг корхоналар, муассасалар, ташкилотларни идора қилишдаги ролини ошириш тўғрисида»ги СССР қонуни Ўзбекистон ССРда қандай амалга оширилаётганлиги ҳақида;

— Умумий таълим ва ҳунар мактабини ислоҳ қилишнинг асосий йўналишлари муносабати билан Ўзбекистон ССРнинг халқ маорифи тўғрисидаги қонунига ҳамда Ўзбекистон ССРнинг бошқа қонунларига тузатишлар киритиш ҳақида;

— Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг фармонларини тасдиқлаш тўғрисида.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси

О. САЛИМОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари

Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри.
1986 йил 4 ноябрь.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ III ПЛЕНУМИ ҚАРОРЛАРИ — ҲАЁТГА

ТАЖРИБАЛАРИНИ ЎРГАНСА АРЗИЙДИ

МАКТАБ ИСЛОҲОТИ — УМУМХАЛҚ ИШИ

БУ КОЛХОЗДА кўпдан бери янги, замонавий мактаб қуришни орзу қилишарди. Ўтган йилнинг ноябрь ойида қишлоқ аҳолисининг эзгу нияти ушалди. Хўжаликда 1176 ўқувчига мўлжалланган, икки қаватли бино фойдаланишга топширилди. «Ленин йўли» колхози правлениесининг бу ғамхўрлигидан дала меҳнаткашлари ҳам, уларнинг билим олаётган 967 нафар ўғил-қизлари ҳам беҳад миннатдор бўлишди. Энди гап ана шу барча қулайликларга эга бўлган бу ўқув даргоҳида таълим-тарбияни ислоҳот асослари асосида ташкил қилишда қолган эди.

Пушкин номли 4-мактаб педагогик коллективи бу борада чинакам уюшқоқлик кўрсатди. Мактабдаги мавжуд 31 фан кабинетининг ҳар бири машғулотлар самарадорлигини оширишни кўзда тутиб тўла жиҳозланди. Лабораториялар, устахоналарга дастгоҳлар сотиб олинди. Кутубхона фонди мустаҳкамланди. 220 ўринли ошхонада болаларнинг сифатли овқатланишлари учун ҳамма шарт-шароитлар яратилди.

Биз мактаб директори Жалолиддин Нуриддинов билан кабинетларни айланар эканмиз, олти ёшлилар билим олаётган хоналарга дуч келдик. Улардан бирида кичкинтойлар ўқишмоқда, қолган икки хона болаларнинг ўйнаб ҳордиқ чиқаришлари ва ухлашлари учун мўлжалланган. Бу ердаги орасталик, саранжом-саришталик ҳар қандай кишини ўзига ром этади. Олти ёшлиларга таълим бераётган Мавжуда Абдужалилова, Зарофат Олимоваларнинг мамнунлигини айтмайсизми? Улар яратиб берилган қулайликлар болаларни ўқитиш ва тарбия беришда анча енгиллик туғдираётганини, ҳаммадан ҳам ота-оналар хурсандлигини алоҳида таъкидлашди.

Педагоглар биринчи синф ўқувчиларига савод ўргатиш билан биргаликда уларни меҳнатга кўниктираётганликлари ҳақида ҳам гапириб беришди. Ўзлари ётиб дам оладиган, овқатланадиган хоналарни озода тутиш, идиш-анжомларни жой-жойига тахлаш, ётган ўринларини тартибга келтириш болаларни юмушга ўргатишдаги дастлабки босқичлар экан.

Кичкинтойлар билан олиб борилаётган ҳар бир дарс 35 минутни ташкил этмоқда. Дарслар оралиғидаги танаффуслар эса 10—15 минутни ташкил этади. Машғулотларни бу тарзда ўтиш болаларни зўриқиш ва толиқишдан сақлайди.

Замонавий мактабнинг спорт зали, мажлислар зали, фойе ҳам бугунги кун талаблари даражасида жиҳозланган.

— Мактабимиз асосан тўрт блокдан иборат, — дейди директор, — биринчи блок олти ёшлиларга ажратилган бўлса, иккинчиси тил ва адабиёт, учинчиси рус тили ва адабиёти блокларидир. Тўртинчи блокдаги кабинетларда лингафон аппаратлари, телевизорлар, магнитофонлар, эпидоскоп ва бошқа жиҳозлар мавжуд. Буларнинг ҳаммаси ўқувчилар нутқини ўстириш, сўзларни тўғри талаффуз этиш, рус тилини пухта эгаллашга хизмат қилади.

Бу мактабда 71 педагог ёш авлодга турли фанлардан билим бермоқда. Улар орасида кўп йиллик тажрибага эга бўлган Ривера Бегалиева, Инобат Султонова, Мансур Абдуллаев каби ўқувчилар ёшларнинг меҳрибон мураббийлари сифатида танилишган.

Улар мактабда ўтаётган уч авлод учрашувлари, адабий кечаларнинг ташкилотчилари ҳамдир. Бундай файзли тантаналарга шу мактабга ярим асрдан кўпроқ меҳнати сингган Ўзбекистон ССР халқ маорифи аълочиси, методист-педагог, қўша-қўша орден ва медаллар кавалери Восиқ Сулаймонов ҳамиша бош-қош.

Мактабда олиб борилаётган меҳнат тарбияси ҳам яхши натижалар бермоқда. Бу йил ўқувчилар ўз ишлаб чиқариш участкаларидан, колхозга анчагина пиёз, чеснок топширдилар. Болалар хўжаликка сабзавот, мева ҳосилини йиғиб олишда ҳам кўмаклашдилар.

Яқинда бу мактабда меҳмон бўлган Осиё ва Тинч океани ҳавзаси хотин-қизлари конгрессининг 140 нафардан иборат вакиллари ўқувчиларга кўрсатилаётган ғамхўрлик учун колхоз правлениесига, мактаб маъмуриятига раҳматлар айтишди.

Таиланд делегациясидан бири: «Қани иложи бўлсаю, менинг фарзандим сизнинг мактабингизда ўқиётган бўлса... Буни жуда-жуда истардим», — дея ўқув даргоҳидан мамнунлигини изҳор этса, Шри-Ланка маориф министри «Бу мактабдан чиқиб кетгим йўқ, менга ҳам мана бу аппаратлар, жиҳозлардан топиб берасиз, кейин чиқиб кетаман», дея ҳазил билан хурсандлигини баён қилди ва «Мактабингизга ҳамманинг ҳаваси келади», дея қўшиб қўйди. Чиндан ҳам бундай мактабга ҳамманинг ҳаваси келади.

Ҳ. СОТИВОЛДИЕВА,
Тошкент райони.

ХИЗМАТ МАДАНИЯТИНИ ОШИРАЙЛИК

КПСС XXVII СЪЕЗДИ ТАЛАБЛАРИ АСОСИДА САВДО ВА УМУМИЙ ОВҚАТЛАНИШ КОРХОНАЛАРИ ИШИНИ ҚАЙТА ҚУРИШГА БАҒИШЛАНГАН ОБЛАСТЬ СЕМИНАР-КЕНГАШИДАН

ТОШКЕНТ область партия комитетининг Ўзбекистон ССР Савдо министрлиги билан ҳамкорликда уюштирган партия комитетларининг секретарлари, шаҳар ва район Советлари ижроия комитетларининг раислари, Тошкент шаҳар ва пойтахт области савдо идоралари ҳамда савдо корхоналари касаба союз ва комсомол ташкилотлари вакиллари иштирок этдилар.

Тошкент области меҳнаткашлари ҳамма соҳада қайта қуриш ҳаракатига актив қўшилдилар. КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель Пленуми бу ҳаракатга асос солган эди. Революцион ўзгаришларсиз партия XXVII съезди илгари сурган новаторлик вазифаларини ҳал этиш мумкин эмаслигини меҳнаткашлар тобора чуқурроқ тушуниб етмоқдалар.

Шу муносабат билан социал масалалар алоҳида эътибор талаб қилади. Чунки инсон омили жадаллаштиришнинг асосий омили бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади. Чирчиқ шаҳар савдо ва умумий овқатланиш корхоналарининг иши социал муаммоларни ҳал этишда намуна бўлиши мумкин. Шу йилнинг ўтган ўн ойи давомида шаҳарда товар обороти плани спиртли ичимликлар сотишни ҳисобга олмаганда 103 процент бажарилди. Планга қўшимча 254 минг сўмлик маҳсулот реализация қилинди. Бу йил ҳар бир чирчиқлик ҳисобига 1038 сўмлик турли хил маҳсулотлар сотилди. Бу 1985 йилдагига нисбатан 108 сўм кўпдир. Икки йилдан камроқ вақт ичида Ново-Комсомольск посёлкасида хўжалик моллари, нон ва сут маҳсулотлари магазинлари, 9-микрорайонда кийим-кечак, 8-микрорайонда эса «Чинор» озиқ-овқат магазинлари қуриб ишга туширилди. Ҳозир шаҳарда жами 101 та озиқ-овқат, 43 та саноат ва битта аралаш моллар магазини ишлаб турипти. Жами 12 минг 962 ўринга эга бўлган 157 та умумий овқатланиш корхонаси шаҳарликлар хизматида. Савдо ва умумий овқатланиш соҳаларини ихтисослаштириш, аҳолига хизмат қилиш илғор усул ва методларини жорий этиш, хизмат маданиятини ошириш юзасидан анчагина ишлар қилинди.

Кейинги йилларда аҳолини картошка, сабзавот, мева билан таъминлаш анча яхшиланди. Ҳозир 30 та савдо шахобчаларида ана шу маҳсулотлар сотилмоқда. Бироқ семинар-кенгашда таъкидлаб ўтилганидек, хўжаликлар томонидан етказиб берилаётган сабзавот, мева маҳсулотларининг сифати ҳар доим ҳам стандарт талабларига жавоб бераверсмайди. Область агросаноат комитети ходимлари ва тайёрланаётган маҳсулот сифати учун жавоб берувчи шаҳар савдоси вакиллари бу ҳақда жиддийроқ ўйлаб кўришлари керак. Мева-сабзавот маҳсулотларини майдароқ ҳажмларда қадоқлаш хусусида ҳам анчагина эътирозлар билдирилди. Шунингдек, умумий овқатланиш корхоналарида салат ва сабзавот маҳсулотларидан тайёрланган таомлар хили ҳам анча кам.

Семинар-кенгаш қатнашчилари бир қатор савдо ва умумий овқатланиш корхоналарида бўлишиб, Чирчиқ шаҳар аҳолисига хизмат кўрсатиш борасида қанчалик олға босилгани, хизмат маданияти қай даражада ошганлиги билан бевосита танишдилар. Жумладан, улар 8- ва 56-озиқ-овқат, 62-«Мевалар» магазинларида, марказий универмагида, «Болалар дунёси» магазини ҳамда «Антошка» ва «Акмал» кафеларида ва бошқа корхоналарда бўлишди. «Юз марта эшитгандан бир марта кўрган яхши» деганларидек, семинар-кенгаш қатнашчилари бу ердаги янгиликлар билан атрофлича танишиб, ўзларидаги иш юритиш услуби билан солиштириб кўрдилар. Уларга айниқса «Диалог» комсомол-ёшлар кафесининг иш тажрибаси жуда маъқул бўлди. Бу кафе ишига шаҳар комсомол ташкилоти бевосита бошқарувчилик қилмоқда. Бу ерда «Панорама», «Старшеклассник», «ГПТУ ўқувчилари» клубларининг мажлислари, тематик кечалар, ветеранлар билан учрашувлар ўтказилади. Кафе шаҳар ёшларининг севимли дам олиш жойларига айланган. Ҳар куни кечқурун бу ерда 100 киши дам олади. Кафе октябрь ойи планини спиртли ичимликлар сотмаган ҳолда 110 процент бажарди.

Семинар-кенгашда ишга ижодий ташаббускорлик билан астойдил ёндошилсагина маълум ютуқларга эришиш мумкинлиги алоҳида таъкидланди. Чирчиқликлар буни амалда исбот қилмоқдалар. Аввалги пивохона ўрнида янги очилган «Гриль-бар» кафеси бунга яққол мисол бўла олади. Биринчидан, ертўла хоналаридан оқилона фойдаланилганлиги, иккинчидан, реконструкция қилиш пайтида сарф-харажат жуда оз бўлганлиги билан бу кафени ибрат қилиб кўрсатиш мумкин. Уни қайта тиклашда асосан ташландиқ қурилиш материалларидан фойдаланилди. Кафе ишга тушгандан сўнг бу ерда товар обороти 400 процент кўпайди, у ёшлар ўртасида энг оммавий жой бўлиб қолди.

Аммо семинар-кенгаш қатнашчилари 8-сабзавот базасига экскурсия қилган пайтларида айниқса, зўр таассуротлар олдилар. Бу ерда ҳар йили 6400 тонна мева-сабзавот маҳсулотлари сақланади. Йиллик соф даромад 240—260 минг сўмни ташкил этади. Бунга маҳсулотни чиқитсиз асраш ва қайта ишлаш технологияси, ишлар юксак даражада механизациялаштирилганлиги, асосийси эса оқилона иш юритилаётганлиги туфайли эришилмоқда. Кейинги йилларда бу ерда бирор килограмм мева ёки сабзавот чириб, бузилиб қолганлиги сабаби билан ҳисобдан чиқарилгани йўқ!

Бундай муваффақиятлар ишни тубдан қайта қуриш, савдо ва умумий овқатланиш корхоналари ходимларининг пишиқ-пухта иш юритишлари, хизмат соҳаларидаги ишни яхшилаш вазифаларини, партия, совет органлари, корхона ва бошқа ҳамма тармоқлар бўйича ташкилотларнинг иштирокида комплекс ҳал этилаётганлиги туфайлидир.

Бироқ чирчиқликлар қўлга киритилаётган ютуқларга маҳлиё бўлиб қолмаяптилар. Бугунги кунгача эришилган муваффақиятлар дастлабки қадам, холос. Улар яқин кунларга мўлжалланган янги режаларда товар обороти суръатларини янада жадаллаштириш, хизмат маданиятини яхшилаш, озиқ-овқат маҳсулотлари ва бошқа турдаги маҳсулотлар хилини кўпайтиришни мўлжаллаганлар. Семинар қатнашчилари ўз кўзлари билан кўрган барча ўзгаришлар, янгиликлар савдо хизмати соҳасини қайта қуриш бўйича чирчиқликлар тўғри йўл танлай олганликларини кўрсатиб турипти. Уларнинг иш тажрибалари областдаги барча савдо ва умумий овқатланиш корхоналарида кенг оммалаштирилиши лозим.

СОВЕТЛАР ҲАЁТИДАН

ҲАММАСИ АЁЛЛАРГА

ТУЙТЕПА тикувчилик фабрикаси ишчиси, Туйтепа шаҳар Советининг депутати Муҳаббат Тожибоевани ҳамкасблари сентябрь ойи шахсий планини ошириб адо этгани билан табрикладилар. Вақтдан ўзиб ишлаётган илғор тикувчи фабрикада кунига пландаги 171 дона ўрнига 210 — 220 дона аёллар трикотаж кийимлари ва халатлари тикилишига ҳисса қўшмоқда.

М. Тожибоева билан мусобақалашиб ишлаётган депутатлардан С. Солиева, С. Маназаровалар ойлик планларини 110 процентдан ошириб бажариш билан бирга фақат сифатли маҳсулот тайёрламоқдалар.

ИЗДОШИ 20 КИШИДАН ОРТДИ

«НАМУНАЛИ хизмат ва тежамкорлик учун», Энгельс қишлоқ Совети депутати, Туйтепа автобус парки ҳайдовчиси Иван Василенко ана шундай шиор остида меҳнат қилмоқда. У 1986 йилнинг ўтган ойлари йўловчиларга намунали хизмат кўрсатиш билан бирга 200 литр ёнилғини тежаб қолди. У бунга «ЛАЗ — 695Н» маркали автобусини доимо техник жиҳатдан пухта созлаган ҳолда бошқариш туфайли эришмоқда.

И. Василенко йил охиригача яна 200 литр бензинни тежаб қолишга сўз берди. Ҳозир автопаркда депутат ҳайдовчи ташаббусининг издошлари тобора кўпаймоқда. Бугунгача тежамкорлик ҳаракатига қўшилганлар сони 20 кишидан ошди.

САЙЛОВЧИЛАР НАКАЗИ БИЛАН

«КОММУНИЗМ» колхозидаги «Тинчлик» болалар боғчасида хўжалик меҳнаткашларининг 140 нафар фарзанди учун барча қулайликлар яратилган. Бу боғча Ангор қишлоқ Советининг депутати, колхозчи З. Ризақуловага сайловчилар берган наказ асосида қурилди.

Қишлоқ Советининг депутати, бригадир А. Сосмацов ҳам ўз сайловчилари наказларини бажаргач, боғчага борадиган 150 метр масофадаги йўл ва боғча территорияси асфальтланди.

У. ҲАМИДОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг Ўрта Чирчиқ районидаги мухбирлар пости раҳбари.

◆ ТОШКЕНТДАГИ бадиий буюмлар фабрикасида Улуғ Октябрь Социалистик революциясининг 69 йиллигини муносиб кутиб олиш юзасидан бошланган социалистик мусобақа тобора авж олмоқда. Ушбу суратдаги илғор тикувчи-мотористлар Зуҳра Маликова, Махфират Муҳиддинова, Сония Лизакулина, Нодира Шодмонова, Наима Фозиловалар кунлик топшириқларини мунтазам ошириб бажариб шахсий меҳнат беллашувининг олдинги сафларида бормоқдалар.

А. Зуфаров фотолари.

Михаил Евгеньевич МАССОН

Совет тарих фани жудоликка учради. Таниқли олим, Туркманистон ССР Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзоси, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби, тарих фанлари доктори, профессор Михаил Евгеньевич **Массон** 89 ёшида вафот этди.

М. Е. Массон 1897 йил 21 ноябрда Петербургда ер ўлчовчи-топограф оиласида дунёга келди. Унинг отаси кўп йиллар мобайнида Ўрта Осиёда ишлаган эди. 1916 йилда М. Е. Массон Самарқанд гимназиясини тамомлади. 1918—1923 йилларда у Самарқанддаги ўлкашунослик музейига мудирлик қилди, 1924 йилда Тошкентга кўчиб келгач, турли муассасаларда, музейларда ишлади.

М. Е. Массон Ўрта Осиёда биринчи археология кафедрасини тузди, бу кафедра 1939 йилда Ўрта Осиё Давлат университетида очилди. Шу кафедрага у ўттиз йил раҳбарлик қилди. Унинг ажойиб педагог ва ташкилотчи фазилатлари шу ерда намоён бўлди. У юқори малакали мутахассислар плеядасини тарбиялаб етиштириб, ўзига хос Ўрта Осиё археология мактабига асос солди.

Ўрта Осиё тарихини ўрганишдаги кўпгина илмий йўналишларнинг вужудга келиши ва ривожланиши М. Е. Массоннинг номи билан боғланган. Унинг Ўрта Осиё халқлари тарихий топографияси соҳасидаги тадқиқотлари катта аҳамият касб этди. Археология, нумизматика, эпиграфика материаллари асосида қадим замонларда ва ўрта асрларда товар—пул муносабатларининг, экономика ва кончиликнинг ривожланишини ўрганиш проблемалари, Ўрта Осиё халқлари ёзуви тарихи масалалари, археологиянинг амалий вазифалари ҳам биринчи бор унинг асарларида ишлаб чиқилди. У дастлабки олимлар қатори марксистик ёндашув асосида Ўрта Осиё тарихини формацияларга биноан даврлаштириб берди.

Кенг билимли тадқиқотчи бўлган М. Е. Массон Ўрта Осиёнинг қадимий ва ўрта аср тарихига оид 400 га яқин оригинал илмий асар яратди. Ўрта Осиё халқларининг маданий меросини муҳофаза ва пропаганда қилишда, атеизмни тарғиб қилиш ва ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялашда унинг хизматлари катта. М. Е. Массон тарихни ўрганишга комплекс ёндашиш ташаббускори эди. Бу эса унинг бошчилигида Термиз ва Самарқандда, Қашқадарё ва Тошкент воҳасида, кўҳна Марвда ўзи бошчилик қилган кўпгина комплекс археология экспедициялари ишининг илмий самарадорлигини белгилаб берди. У раҳбарлик қилган экспедициялар илм-фанга, Ўрта Осиё халқларининг ўтмишини билиб олишга муҳим ҳисса қўшди.

М. Е. Массоннинг хизматлари Меҳнат Қизил Байроқ, Халқлар Дўстлиги, «Ҳурмат белгиси» орденлари, кўпгина медаллар билан тақдирланди.

Илм-фан аҳли, М. Е. Массонни билган ва унинг китобларини ўқиб ўрганган ҳамма кишилар Ўрта Осиё халқлари тарихининг шу толмас тадқиқотчисининг яхши ва порлоқ хотирасини ёдда тутадилар.

И. Б. Усмонхўжаев, Р. Ҳ. Абдуллаева, Т. А. Алимов, В. П. Анишчев, В. А. Антонов, В. А. Головин, П. В. Догонкин, А. С. Икромов, Ғ. Х. Қодиров, В. Н. Лобко, В. И. Огарок, Н. И. Попов, О. У. Салимов, К. Саликов, Х. Алимова, И. Х. Жўрабеков, Б. Ф. Сатин, В. А. Ҳайдуров, Ғ. З. Захритдинов, Н. Тухлиев, П. К. Ҳабибуллаев, Э. Ю. Юсупов, С. Х. Сирожиддинов, Г. А. Пугаченкова, А. А. Асқаров, Х. Ш. Абдусаматов, Б. В. Лунин, Ю. Ф. Буряков, Ф. Ю. Турсунов.

АВАРИЯГА САБАБ ИНТИЗОМСИЗЛИКЛАР

ШУ йил 28 октябрь куни Қорасув-Бўка йўлида елиб бораётган 45—37 ТНС номерли ГАЗ-24 машинаси чапга — Пискент томонга кескин бурилди. Рўпарадан, Бўка томондан соатига 100 километр тезликда келаётган «Жигули» тумшуғи билан «Волга»нинг ёнбошидан урди. Оқибатда, «Жигули» ҳайдовчиси ўлди, унинг машинасидаги бошқа уч кишининг иккитаси тан жароҳати олиб, Пискент район марказий касалхонасига ётқизилди. «Волга»даги И. Соколов ва М. Соколовалар ҳам шу касалхонадан жой олишди.

Бирпасда, бир дақиқанинг ичида шунча фожиа!

Хўш, бунга нима сабаб? Аварияга фақат ҳайдовчиларнинг ўзларигина айбдорми ёки бошқа чуқурроқ сабаблар ҳам борми?

Бор. Бунинг сабаблари қоидабузарликдан кўра илгарироқ бошланган тартиббузарликларга, интизомсизликларга бориб тақалади.

Масалан, «Волга»даги киши — Иван Тимофеевич Соколов Тошкентдаги йирик бир ташкилот — «Сигнал» илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори экан. Унинг тушунтириш хатида ёзилишича, ўзига бириктирилган хизмат машинасида 28 октябрь куни уйига борган, хотини ва неварасини олиб, Пискентда пахта теримида қатнашаётган ўғлини кўргани кетишаётган эди. Ҳайдовчи М. Каримжонов ҳам буни тасдиқлайди. «Соат 18 ларда Тошкент шаҳридан чиқдик» деб ёзади у. Ҳайдовчининг тушунтириш хатидаги яна бир фактга эътибор беринг: «Завгаримиз Михаил Чижен йўл варақамни 19 дан 22 гача чўзиб берди».

Меҳнат ва ишлаб чиқариш интизомини мустаҳкамлаш ҳозирги давримизнинг долзарб вазифаларидан бири бўлиб қолганлигининг боиси ҳаммага равшан: интизом йўқ жойда муваффақиятсизлик ҳам, кўнгилсизликлар ҳам, керак бўлса, юқоридагидек бахтсиз ҳодисалар ҳам илдиз отади. КПСС Марказий Комитетининг меҳнат ва ишлаб чиқариш интизомини мустаҳкамлаш тўғрисида қабул қилган қароридан сўнг бу соҳада маълум муваффақиятларга эришилди, жойларда унинг самараси яққол кўзга ташланмоқда.

Айниқса, давлат автотранспортидан шахсий мақсадларда фойдаланишга қарши кескин кураш олиб борилмоқда. Бироқ, минг афсуски, мана шу курашни олиб бориши керак бўлган айрим раҳбар ходимларнинг ўзлари тартиббузарлик қилиб, партия ва давлат унга билдирган ишончни суиистеъмол этаётганлиги ниҳоятда ачинарлидир. Бундай раҳбарларга яққол мисол И. Соколовдир.

Хўш, у ўзига бириктирилган давлат машинасида шахсий иши — ўғлини кўриб келиш учун 100 километрдан ортиқ йўлни босишга нима ҳақи бор? Шунча масофага сарфланган ёнилғи кимнинг ҳисобидан? Юзлаб одамларга раҳбар бўлган, улардан меҳнат интизомига риоя қилишни талаб қиладиган бош директор иш вақти тугамасдан шахсий иши учун жўнаворса майлими? Гараж мудири эса директорнинг бу ноқонуний ҳаракатига тўлиқ шароит яратиш учун шофернинг йўл варақасини соат 19 дан 22 гача «чўзиб» берди. Нега, нимaнинг эвазига?

Бугун директорга бу яхшиликни қилган завгар эртага ўзининг бирон қинғир иши учун замин яратиб қўйди: ўша қинғир ишни кўрган директор ўзини кўрмаганликка ёки эшитмаганга олиб индамай кетади. Чунки — тили қисиқ. Бугун директорнинг шахсий дастёри бўлган шофер эса ҳеч қачон ортиқча ишлаган уч соати учун қўшимча маош олмайди. Бўлмаса, у нега индамай директорнинг раъйига юрди? У эртага уч-тўрт соат кира қилиш учун замин яратди: директор рухсат бериб қўяди.

Кўрдингизми, битта тартиббузарлик нечтасини эргаштириб келяпти! Бу — шунчаки тўқима эмас. Бу — атрофимизда ҳар куни рўй бериб турган ҳаётий факт. Энг ёмони шундаки, биз бу салбий фактларга кўникиб кетганмиз, улар биз учун оддий нарса бўлиб туюлади. Аслида эса оддий нарса эмаслигини юқоридаги ҳодисада кўрдик. Қайта қуриш аввало одамлар онгида ўзгартиришни талаб қилаётганида худди мана шу кўникмаларни ўзгартиришни — янгича мулоҳаза этишни назарда тутяпти.

Қайта қуриш баъзи жойларда ниҳоятда оғир ва қийин кўчмоқда. Йўқса... Авария воқеасидаги «Жигули»да ўтирган официант Наталья Насановани ҳамкасб

Ҳаракат хавфсизлиги муаммолари

дўстлари эрталаб ишлаб турган жойидан олиб Ленинободга — камёб моллар харид қилиш учун олиб кетолмаган бўлардилар. Улар икки йигит ва икки аёл ҳаммаси официант бўлиб ишлашади, шу куни Ленинободга камёб моллар харид қилиш учун борган эканлар...

Интизомсизлик — бу фақатгина беш-ўн минут ишга кечикиб келиш ёки ишдан эрта кетишгина эмас. Интизомсизлик бошқа кўп жиноятларнинг дояси ҳамдир. Масалан, худди ўша 28 октябрь куни область Давлат автомобиль инспекциясининг масъул ходими Бўкадан келаётиб тезликни ҳаддан ташқари оширган «Икарус» автобусини кўрди. Салони йўловчилар билан тўла маршрутли автобус 15—20 километргача ўша тезликда кетаверди.

Область автобус паркига қарашли 20—59 ТШХ номерли бу автобус Тошкент—Андижон маршрутида қатнайди. Шу йил 25 августда ГАИ ходимлари ҳайдовчи Мухсид Багадировни 20 йўловчини билетсиз олиб кетаётганида ушлашган ва бу ҳақда область Давлат автомобиль инспекцияси маъмурияти автопарк дирекцияси номига хат юборган эди. Тартиб бўйича, автопарк раҳбарлари бир ой ичида ўз киссаси билан давлат кассасини «адаштириб» қўйган ҳайдовчига нисбатан қўлланган жазо тўғрисида ГАИга хабар қилишлари керак эди. Бундай жазолаш тўғрисида хабар қилинди-ю, лекин жазодан ном-нишон бўлгани йўқ. Бунинг ўрнига... 28 октябрда ҳаракат хавфсизлиги қоидасини қўпол равишда бузган ҳайдовчи... ана шу Багадиров бўлиб чиқди. Унинг шериги эса «ҳайдовчилик гувоҳномам йўқ, тезликни оширганим учун Ленинободда олиб қўйишди» дея важ қилди... Бунинг устига, автобус салонида яна саккиз йўловчи нормадан ортиқ эди...

Бугун бир марта қоидабузарлик қилганида жазоланиш ўрнига раҳбарлар бошини силаб, елкасига қоқиб қўйган бу ва бунга ўхшаш ҳайдовчилар талтайиб, эртага иккинчи марта қоидабузарлик қилиши ва бу қоидабузарлик аварияси оқибатида ўнлаб йўловчилар ҳаёти ва саломатлиги хавф остида қолиши ҳеч гап эмас.

Ёки мана бу яна бир хунук мисолга эътибор беринг. 25 октябрь куни Коммунистик районида автоинспекторлар 60—97 ТШЛ номерли автобусни тўхтатишди... Салондаги 10 йўловчининг ҳаммаси ғирт маст эди!

— Булар ким?

— Ишчилар, — дея жавоб берди ҳайдовчи С. Барабин.

— Қаёқдан келяпсизлар?

— Пахта теримидан.

«Узпромвентиляция» трестининг Чирчиқдаги кўчма механизациялашган колоннаси ишчилари бу аҳволда қанча пахта терган, терганми-йўқми, номаълум. Яна бир қоидабузарлик ва бир тартиббузарлик эса маълум: ҳайдовчи колоннадан «узилиб» қолиб кетган. Балки яна арақ қидиришгандир. С. Барабиннинг ҳайдовчилик гувоҳномасида эса автобус ҳайдаш ҳуқуқини берадиган «Д» категория йўқ. Бунга ўша ташкилот раҳбарлари айбдор. Автобус ҳайдашга малакаси бўлмаган бу ҳайдовчи бир машина маст йўловчиси билан авария қилмаслигига ким кафолат бера олади?

Яқинда областимиз территориясида содир бўлган аварияда бир неча киши ҳалок бўлди. Ўша микроавтобусни ҳам ташкилот раҳбарлари ҳайдовчининг уйида сақлашга йўл қўйиб қўйишган, машинани ҳайдовчи ўн олти кун уйида сақлаган. Давлат автотранспортини ҳайдовчининг уйида сақлашга қарши қаттиқ курашилаётганига қарамай, бундан тегишли хулоса чиқариб олмаётган раҳбарлар ҳамон тез-тез учраб турибди. Масалан, Калинин автобус-таксомотор парки директори Ғойибназаровга бириктирилган 00—33 ТШМ номерли, «Оҳангарон» совхози директори А. Қосимовга бириктирилган 00—46 ТША номерли, Оҳангарон районидаги «Ғаллақудуқ» совхози директори А. Кимга бириктирилган 75—09 ТШМ номерли, Калинин районидаги «Рассвет» совхози директори В. Содиқовга бириктирилган 00—70 ТШБ номерли ГАЗ-24 машиналари бирнеча марта текширилганда тунда машиналарнинг гаражда йўқлиги аниқланди. Биринчи мартасида улар бу ҳақда огоҳлантирилган, ҳатто айримлари газетада чиққан бўлишига қарамай, кейинги текширувларда ҳам ана шу тартиббузарлик давом этаётганининг шоҳиди бўлишди.

Хўш, барчага баробар бўлган тартиб-интизом бу директорларга тегишли эмасми?! Улар ўзлари интизомсизлик намунасини кўрсатиб туриб, қўл остидаги ходимларни интизомли бўлишга чақириши қандай самара беради. Иши билан сўзи бир бўлмаган раҳбарни кўриб турган ишчи ва хизматчиларнинг кўз ўнгида у раҳбарнинг обрўси, қадри неча пуллик бўлади?!

Ҳа, тартиббузарлик ва интизомсизлик ана шундай кўзга кўринадиган ва кўринмайдиган моддий ва маънавий зарарлар етказади, баъзан эса юқоридагича кўнгилсиз ва бахтсиз ҳодисаларга олиб келади.

Ҳ. ОЛИМЖОНОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

УЙЛАР, ЁТОҚХОНАЛАР

«ТАШТРАНССПЕЦСТРОЙ» қурилиш тресги коллективи ёрдамчи пудратчи ташкилот сифатида пойтахтимизда бунёд этилаётган ўнлаб турар-жой ва маданий-маиший бинолар қурилишида иштирок этмоқда. Улар асосан объектларнинг инженерлик коммуникацияларини монтаж қилиш ва ишга тушириш ишларини бажарадилар.

Лохутий кўчасидаги ўн олти қаватли турар-жой биноси, Хўжаев кўчасидаги тўрт қаватли ётоқхона, Ашрафий кўчасидаги тўққиз қаватли уй куни кеча давлат қабул комиссиясига топширилди. Трестнинг ўнлаб бригадалари мана шу объектларда водопровод, канализация иншоотларини монтаж қилдилар, уй олди майдонларида асфальт ётқизиш ва бошқа ободонлаштириш ишларини бажардилар. Бунда Октябрь район партия комитетининг аъзоси, трест парткомининг аъзоси слесарь А. Филатов, қувур ётқизувчи машинист Қ. Шаропов, район Советининг депутати Қ. Абдуллаев каби ишчиларнинг ҳиссаси салмоқли бўлди.

Ҳ. АЛИМОВ.

МУНОСИБ ЎРИНБОСАРЛАРНИ ТАРБИЯЛАБ ЕТИШТИРАЙЛИК

Мактаб ислоҳотини амалга ошириш, халқ маорифи системасини қайта қуриш масалалари республика маориф ходимлари активларининг 3 ноябрь куни Тошкентда бўлиб ўтган йиғилиши қатнашчиларининг диққат марказида бўлди. КПСС XXVII съезди ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети III пленуми қарорларини турмушга татбиқ этиш вазифалари муҳокама қилинди.

Ўзбекистон ССР маориф министри О. С. Аббосованинг докладида, сўзга чиққан кишиларнинг нутқларида шу нарса уқтириб ўтилдики, республика мактабларида таълим-тарбия жараёнини такомиллаштиришга, ёшларни меҳнатга, мустақил ҳаётга тайёрлашга ҳали етарли эътибор берилмаяпти. Замон бу ишни тубдан яхшилашни талаб қилади. Ёш авлодга таълим бериш сифатини янги поғонага кўтариш, ҳар бир дарс фан асосларини пухта эгаллашни таъминлашига, коммунистик эътиқодлар руҳида тарбиялашга кўмаклашишига эришиш зарур.

Мактаблар ишининг муваффақияти кўп жиҳатдан ўқув, касб ўргатиш вазифаларини комплекс ҳал этишга, ҳар бир ўқувчида юксак маънавий принципларни ҳосил қилишга кўп жиҳатдан боғлиқ эканлиги таъкидланди. Йиғилиш қатнашчилари кадрлар тайёрлашни такомиллаштириш, методика ишини тубдан яхшилаш, илғор тажрибани кенг жорий қилиш, мактаб билан оиланинг иттифоқини мустаҳкамлашни биринчи галдаги вазифалар деб атадилар.

Йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Р. Ҳ. Абдуллаева нутқ сўзлади.

Актив йиғилиши ишида Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари С. У. Султонова иштирок этди.

(ЎзТАГ)

ЎЛКАМИЗ БОЙЛИКЛАРИ

БЎСТОНЛИҚНИНГ ҲАҚИҚЛИ «САНДИҚ»ЛАРИ

Тиниб-тинчимас сувнинг «меъморчилиги» туфайли бунёд бўлган ер ости қасрларида турли фойдали қазилмалар қатори қимматбаҳо ойнасимон мармар ониксн, яъни ҳақиқ ҳам учрайди. Бу ибора юнончадан олинган бўлиб тирноқ (онух) демакдир. Ҳақиқ баъзи ғорларнинг девору шифтларини, ҳатто тубини ҳам яхлит қатламлар билан қоплаб олиб, ер ости бўшлиқларини бамисоли жавоҳирлар «сандиғи»га ўхшатиб қўяди.

Ғор ҳақиқлари иссиқ сувларнинг оҳактош каби эрувчан тоғ жинсларига таъсирида арогонитнинг 50—80 ҳароратда кристаллашишидан ҳосил бўлади. Кўпгина мармар ҳақиқлари арагонит ва кальцит қатламларининг устма-уст ётишидан иборатдир.

Ҳақиқнинг ташқи кўриниши жуда чиройли бўлганлиги сабабли, эрамиздан олдиноқ қадимги Мисрда ундан хўжалик учун турли нафис буюмлар тайёрлаганлар ҳамда санъат намуналарини безашда фойдаланганлар. Бунга турли хил ёзув анжомлари, қутичалар, стол лампалари, ҳайкалчалар ва соатлар учун тагликлар, нафис қилиб ишланган вазалар жонли мисол бўлаолади. Турли кошоналар ва ҳашаматли қасрларни безашда, ранго-ранг тошлардан «гулдаста» ясашда ҳам ишлатганлар. Саёҳатчиларни ўзига чорловчи Гўри Амир мақбараси ички деворларининг пастки ва юқори қисмлари денгиз тўлқинлари рангидаги ҳақиқ тоши билан безатилган. Улуғбек қабри устига ҳам ҳақиқ бўлагидан ёдгорлик қўйилган.

Ҳозирги пайтда ҳам ҳақиқдан кенг фойдаланилмоқда. Москва метросининг «Динамо», «Киев» каби бекатларини безашда у билан жило берилган. Республикамиздаги баъзи бир қўли гул усталар ҳам ранг-баранг тошларга жило беришда, улардан турли шаклдаги безак буюмлари ясашда фойдаланишмоқда.

Сўнгги пайтларгача Бўстонлиқ тоғларидаги ғорларда ҳам ҳақиқ борлиги ҳақида маълумот йўқ эди. Бу ерда ер ости бўшлиқларини атрофлича ўрганишимиз натижасида айрим ғорларда ҳақиқнинг катта запаслари мавжудлиги маълум бўлди. Айниқса Угом дарёси ҳавзасидаги айрим ғор, қудуқлар сарғиш ҳақиқлар «сандиғи» экан. Бу ўринда Геза довони атрофи айниқса эътиборга моликдир. Бу ердаги деярли ҳар бир табиий қудуқ, шахта, икки ёки уч қаватдан иборат бўлган ғорларнинг деворларида ҳақиқ запаси мавжудлигини аниқладик.

Ҳақиқдан ташкил топган тош сумалак (сталактит)лар, дарпардалар — мафтункор Бахмалкўл соҳилидаги тоғ остини гулшан қилган десак янглишмаймиз. Юқоридан кўл тубига қараб чўзилган бу ғорнинг умумий узунлиги 140 метрга боради.

Ғор бўйлаб ичкарилаб бораркансиз, чап томонингиздаги деворда ҳақиқ қатламини, биринчи «зинапоя»дан тушгач эса, баландлигини кўз илғамовчи, тубида эса қачонлардир одамлар яшаганлигидан далолат берувчи сопол буюмларнинг синиқлари бўлган залини кўрасиз. Теварак-атрофда ҳайвон суяклари сочилиб ётибди. Залдан ўтгач кенглиги беш қадамгача, баландлиги эса деярли 16 метр бўлган йўлакка дуч келдик. Йўлакнинг дастлабки ўттиз қадами бизни ўзига мафтун қилди. Ҳақиқ тошлар қиёфаси турли шаклда бўлиб ушбу йўлакни «мўъжизалар галереяси»га айлантирган эди. Ўнг томондаги деворнинг токчасимон жойларида «тош узум»лар бўлиб, гўёки улар орасида «тош типратикон»лар ётгандек кўринади. Уларга махлиё бўлиб жар ёқасига келиб қолипмиз. Ғорнинг «поли»даги бу тик девор беш метрлар чамаси бўлиб, пастга тушиш учун оёғимиз остидаги харсанг тошга арқон боғлашга тўғри келди...

Бундай мўъжизали тошлари бўлган ғорлар ҳақида ёзишга баъзан иккиланасан, чунки жилоли тошларни коллекция қилувчилар уни ўқигач ўз ҳолича — болға, чўқмол, темир пона олиб ғор томон жўнайдилар-да, ғорни топиб «қазиш ишлари»ни бошлаб юборадилар. Қарабсизки, тез орада ғордаги сержило ва зийнатли тошлардан дарак ҳам қолмайди.

Бунга Қорлиқ ғорининг аянчли тақдири жонли мисолдир. Бундан йигирма беш йиллар муқаддам бу ғордан ҳақиқ топилган эди, лекин нопок қўйилган қадамлар туфайли унинг мафтункор манзарасига путур етди, ҳақиқни эса билар-билмас упатилди, майдаланди ва кўтаришганича (ҳатто тонналаб) олиб кетишди. Ҳайриятки уни ғоршунослар ўз муҳофазаларига олдилар, натижада табиий чиройи бузилган ғордаги ҳақиқ қисман сақланиб қолинди. Бундай ҳол Гунжак ғорида ҳам юз берди.

Бундай мисоллар саноғини яна давом эттириш мумкин. Ҳозирги кунда бу нохуш аҳволларга чек қўймоқ вақти келди, ҳар бир ҳақиқли ғор ўзига хос бир «жаҳондир», уларнинг ҳосил бўлиш қонуниятлари эса батафсил аниқланмаган, улар фақат бизнинг бойлигимизгина бўлиб қолмай; балки келгуси авлодлар мероси эканлигини унутмаган ҳолда, уларни муҳофаза қилиш ҳар биримизнинг шарафли бурчимиздир.

И. ОТАЖОНОВ,
Ўзбекистон ССР Геология министрлиги гидрогеология ва инженерлик геологияси институтининг илмий ходими, СССР география жамиятининг ҳақиқий аъзоси.

- Қимматли материал
- Суви шифобахш
- Нашрдан чиқди
- Ов мавсуми, талаблари
- Ўрмон тасодифларга тўла

«АГАР ТАБИАТНИ СЕВСАНГИЗ»

Табиат инсонга тоза сув, ҳаво, озиқ-овқат, кийим-кечак бериб қолмасдан балки соғлиқ, аъло кайфият ҳам бахш этади. Табиатни муҳофаза қилиш ишини фақат катталаргина эмас, балки ўсиб келаётган ёш авлод ҳам кенг миқёсда олиб бориши керак. Ёшларни табиат ва уни муҳофаза қилиш ҳақидаги билимлар билан қуроллантириш ҳамда уларни қушлар, ҳайвонлар ва ўсимликлар билан таништириш муҳим аҳамиятга эга.

Яқинда «Ўқитувчи» нашриёти чоп этган Нусрат Раҳматовнинг «Агар табиатни севсангиз» рисоласи ҳам ўқувчиларни табиатни севишга, ундаги ўсимлик ва ҳайвонларни кўпайтиришга, муҳофаза қилишга йўллайди. Унда табиатнинг ажойиб ҳодисалари эртак ва ҳикоячалар тарзида қисқа-қисқа ёритилиб, илмий жиҳатдан асослаб берилган. Шунингдек республикамиздаги ўсимликлар, айниқса, шифобахш ўсимликлар хосиятлари, ҳайвонлар ва уларнинг яшаш тарзи баён этилган.

Ш. КАЗАКОВ,
«Ўқитувчи» нашриёти ходими.

БАРОРИДАН КЕЛСИН

Овчилар орзиқиб кутган вақт келди. Ов қилиш мавсуми бошланди. Милтиқларни ғилофидан олиш, ов маршрутларини танлаш мумкин. Лекин, аввало бу йилги ов қилиш мавсумининг ўзига хос хусусиятлари, муддати ва нормаси ҳақида ҳикоя қилмоқчимиз.

Бу йилги мавсумни бедана, кабутар ва қумри ови ишқибозлари бошлаб юбордилар. Овнинг бу тури шу йилнинг тўққизинчи ноябригача давом этади. Бир чиқишда бешта бедана, ўнтадан кабутар ва қумри отиш мумкин.

Куз фаслида қушлар иссиқ ўлкаларга томон учиб кетади. Ўзбекистон эса уларнинг йўлида жойлашган. Айниқса, Ғарбий Сибирдан Жануб томонга парвоз қиладиган паррандаларнинг деярли ҳамма турлари диёримизга қўниб ўтадилар. Сув ҳавзаларимизда ўрдаклар ва ғозлар, қашқалдоқ ва ботқоқликни севувчи қушлар галаси жуда кўпайиб кетади. Бундай паррандаларни ов қилишга 6 сентябрдан рухсат берилган эди. У 28 декабргача давом этиши мумкин. Қушлар доим қишлайдиган сув омборларида эса бундай ов мавсуми вақтлироқ — 23 ноябрда тугайди. Бир чиқишда бештадан ўрдак ва қашқалдоқ, иккитадан ғоз ва ўн дона ботқоқлик қушларини отиш нормасига амал қилиш лозим. Шу йилнинг 28 декабригача каклик овида омадингизни синаб кўришингиз мумкин. Бир чиқишда овлаган каклигингиз сони бештадан ошмаслиги керак.

Қирғовулни отиш ҳар бир овчининг орзусидир. Айрим овчилик жамиятларининг кучғайрати туфайли бу гўзал қушнинг сони секинлик билан бўлса ҳам тикланмоқда. Шуни ҳисобга олиб тустовуқ овига ҳам рухсат бериш имкони туғилди. Уни овлаш мавсуми 28 декабргача давом этади. Бир чиқишда кўпи билан иккита шундай қуш овлаш мумкин. Лекин, фақат овчилик бош бошқармасининг рухсат қоғози билангина овланади.

Олдинги йилларда ҳафтанинг сешанба, чоршанба, пайшанбаси ёввойи қушларни безовта қилмаслик кунлари ҳисобланади. Бу йилги мавсумда эса шу кунларда ҳар қандай ов қилиш ман этилади. Ёввойи қушларнинг махсус рухсатнома — лицензия билан ов қилинадиганлари бундан мустаснодир.

Маълумки, бизнинг республикамиз мамлакатнинг овчилик қилинадиган районлари қаторига кирмайди. Бизда ов спорт характерига эгадир, бироқ шунга қарамай мўйна ва бошқа овчилик маҳсулотларини тайёрлаш муайян иқтисодий аҳамиятга эга. Мўйнали ҳайвонлар — тулки, сассиқкузан, сувсар, чўл ва қамишзор мушукларини ов қилиш шу йилнинг 15 ноябридан бошланади. 1987 йилнинг 15 февралигача давом этади. Қуён овига эса 30 ноябрга қадар чиқиш мумкин. Бир галда фақатгина икки дона шалпанкулоқни қўлга туширишга рухсат берилади. Шу муддат давомида, бўрсиқ ва жайрон каби ҳайвонларни ҳам овлаш мумкин. Мўйна берадиган ёввойи ҳайвонларни ов қиладиганлар албатта тайёрлаш идораси билан тузилган шартномага ҳамда хўжаликларида ов қилинаётган ташкилотларнинг рухсатномасига эга бўлишлари керак.

Туёқли ҳайвонларни ов қилиш учун рухсатнома берилиши кўпчилик ов ишқибозларини қизиқтирса керак. Бу йил шундай рухсатномалар ҳам берилади. Масалан, Сибирь тоғ эчкиси ва ёввойи чўчқа овига чиқиш мумкин. Овнинг бу тури 30 декабргача давом этади.

Ҳар бир овчи паррандалар ва ҳайвонларни овлашда белгиланган нормага қатъий амал қилиши зарур. Уларнинг айримлари қоида-тартибни билмасликларини рўкач қиладилар. Бироқ бу ҳеч вақт баҳона бўлолмайди. Зероки, ҳар бир овчи республикамизда ов қилиш қоидаларини пухта билиши ва ҳар қандай шароитда ҳам унга риоя этиши лозим. Бизнинг гўзал табиатимиз овчилар тимсолида ўзининг ҳақиқий дўстлари, ҳомийларини кўрсин. Ов ихлосмандларига эса овингиз бароридан келсин деймиз.

М. МАХМУТОВ,
республика Давлат овчилик инспекциясининг жамоатчи инспектори.

ҚОБОНЛАР ЭКИНЗОРДА

БУНДАН 60—70 йил муқаддам Чирчиқ ва Оҳангарон дарёларининг ёқасида қобонлар кўп бўларди. Инсоннинг бу жониворларга тез-тез йўлиқиб туриши оддий бир ҳол эди. Янги шаҳарлар, аҳоли пунктлари вужудга келиши натижасида бу жониворлар ҳам ўз масканларини тарк эта бордилар. Эндиликда уларни фақатгина тоғ атрофи ва ўрмонлардагина учратиш мумкин.

Кейинги вақтларда эса тоғда яшовчи қобонларнинг тўда-тўда бўлиб қишлоқ хўжалик экинлари экилган тоғ ён бағирларига тушишлари оддий ҳодиса бўлиб қолди.

Яқинда Чирчиқ ўрмон хўжалигидан тўрт оёқли «қароқчилар»нинг экинзорларни пайхон қилаётганлиги тўғрисида ташвишли хабар келди. Ўзбекистон ССР Ўрмон хўжалиги министрлигининг овчилик бош бошқармаси бунга тезда чора кўриш тадбирини белгилади. Зудлик билан тажрибали овчилар отряди юборилди. Ҳозирда бундай хабарлар республикамизнинг бир қанча жойларидан келиб турибди. Ов қилишнинг амалдаги қонунларига биноан 15 июлдан бошлаб ердан фойдаланувчиларнинг талабларига биноан қобонларни овлашга рухсат берилган. Бу иш давлат овчилик инспекциясининг кўрсатмалари, шунингдек, назорати остида ўтказилади.

Ўрмон ёки қамишзорларда озуқа етарли бўлган пайтда жониворлар инсон яшайдиган ердан анча узоқроқ бўлишга ҳаракат қиладилар. Фақат оч қолгандагина томорқа экинларига ҳужум қилиши мумкин. Улар ейдиган овқат турли-тумандир. Баҳор пайтида ер юзига чиқиб қолган илдизлар, барг ва ўсимлик поялари, кейинроқ эса тут меваси, ўрик, олма, олча, писта, ёнғоқ ҳам қобонлар учун емиш бўлади.

Қобонни овлашда овчидан ниҳоятда эпчиллик ва эҳтиётлик талаб қилинади. Чунки бу ҳайвон ўз-ўзини ҳимоя қилишга ҳамда овчига ҳужум қилишга қодир. Бу йилги мавсумда ов спорти 15 сентябрдан бошланди, у фақат махсус рухсатномалар билангина олиб борилади.

М. МАХСУТОВ.

БУ БУЛОҚЛАР МУҚАДДАС ЭМАС

Табиат ҳодисаларига ишониш ва уларни «муқаддас» даражасига кўтаришнинг асосий сабабларидан бири у ҳодисаларнинг сир-асрорини билмаслик, онгсизлик, кўр кўрона ишониш бўлса, иккинчиси маккор-бидъатлар мубталоси «шайхларнинг» нафс балоси — меҳнатсиз шахсий бойлик орттиришга интилишидир.

Аҳоли, жумладан онгли ёшлар ўртасида ҳам гоҳо турли муқаддас жойларга талпиниш ва улардан «даво» топиш ҳамда мадад сўраш ва бизнинг турмуш тарзимизга зид бўлган иллатлар ва турли ирим-сиримлар давом этмоқда. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган III пленумида бу ҳолат тўла-тўкис таҳлил қилинди ва кенг омма ўртасида турли бидъатларга қарши жиддий ва кенг тарбиявий иш олиб бориш тўғрисида йўлланмалар берилди. Шунга кўра Ўзбекистондаги «муқаддас қўтир булоқ»лар ҳақида ва уларнинг шифобахш хусусиятларининг асосий сабаблари ҳақида тўхтаб ўтмоқчимиз.

«Муқаддас» булоқларга ишониш ёки руҳан чўлоқликни тушунтириш ниятида Ўрта Осиёда ва айниқса Ўзбекистон ва Тожикистон ССРда қадимда кенг тарқалган инсонлардаги хасталик — қўтирни тузата олиш хоссасига эга бўлган «қўтир булоқ»ларнинг сир-асрорини очиш ва уларнинг геологик моҳиятини тушунтириш учун Ховос шаҳридан 40—45 километр масофада жойлашган Палғам қишлоғидаги булоқ ҳақидаги маълумотларни сизларга ҳавола қилмоқчиман.

У қадим замонлардан бери ерли ва атроф халқларга машҳур бўлган, ҳатто муқаддас зиёратгоҳ маскан даражасига ҳам кўтарилган. Бунга сабаб у булоқнинг асосан шифобахшлиги бўлса, иккинчи сабаб хушманзара ерда жойлашганлигидир. Булоқдан 1—2 километр юқорироқда сойни бўғиб дамба ясалди ва каттагина сув ҳавзаси ҳосил қилингач бу жойлар яна сўлим, хушманзара кўриниш касб этди.

Бу ўз навбатида қўтир булоқ зонасида санаторий-профилакторий ташкил этишни тақозо қиларди. Лекин буни ташкил этиш учун булоқ бўйида ўсган қарийб 250—300 ёшга кирган эски-қари чинор дарахтини кесишга тўғри келди. Бунинг устига сув ҳавзаси тўлгач булоқ суви ҳам тиниб қолган эди. Бинобарин ер ости сувларининг ҳаракати ҳам ўзгарган эди.

Эски чинорни кесишга бемаъни қаршиликлар ҳам кўрсатилди. Лекин чинор кесилди. Бироқ бу жараёнда яна бир қарашда «нохуш» воқеа содир бўлди, чунки чинор кесилгач, унинг ковак тўнкасида 4—5 челак чамаси келадиган «қон» борлиги кўзга ташланди.

ФАН — БИДЪАТНИ РАД ЭТАДИ

Ерли халқнинг буни кўрган ва булоқнинг муқаддаслигига кўр-кўрона ишонадиган айрим вакиллари ва булоқ шайхлари дод-фарёд қилиб, кўзларига ёш олдилар. Гўё булоқ ва чинор бу ҳолатдан «ранжиб» қон йиғлаган ва унинг кўз ёши тўнка орасига йиғилган эмиш. Аслида эса бу гапларда ва ривоятларда ҳеч қандай ишонарли бир асос йўқ эди.

Мутахассислар шу ондаёқ йиғилганлар кўз олдида «қонли кўз ёшини» текширдилар ва унинг соф йод эканлигини тасдиқлаб бердилар. Фан ҳақиқати шундан далолат берадики, булоқ суви ўз таркибида эриган — кўз илғамас йод сақлаган. Ҳаммага маълумки, йод сувда эриш ва ҳавога бўғланиш хоссасига, турли микробларни ўлдириш имкониятига ҳам эга. Жумладан, қўтир микробини ҳам. Шунинг учун бу булоқда ювилган қўтир яралар тезда тузалиб битиб кетган. Бу булоқнинг шифобахшлигидан қаллоб шайхлар асрлар давомида халқни алдаб, уни муқаддас даражасига кўтарганлар ва ўз қора ниятлари — бойлик орттириш учун восита сифатида фойдаланганлар.

Тўнка ичидаги «қон» кўз ёшига келганда шуни айтиш керакки, чинор 250—300 йиллар давомида булоқнинг йодли сувини ичиб вояга етган. Шу давр мобайнида йод ўзининг солиштирма вазнига нисбатан оғирроқ бўлгани учун сувдан ажралиб, чинор остида йиғила борган, сув эса кўтарилиб дарахтда ўз вазифасини ўтагач, барглар ёрдамида қисман ҳавога чиқиб кетган.

Кейинги текширишлар шундан далолат бердики, бу зона ер ости сувлари йод, бром элементларига нисбатан бой экан. Шулар асосида қилинган илмий башоратлар бу райондаги ер ости сувларини пармалаш билан тўла-тўкис тасдиқланди. Натижада Хаватакда Ўра-тепа ва Ховос шаҳарлари ўртасида 1800—2000 метр чуқурликдан чиқаётган йод-бромли иссиқ сувлар асосида ҳозирги кунда 4 та санаторий ўз шифобахш фаолиятини бошлаб, кишилар дардига дармон бўлмоқда. Жумладан бод, радикулит билан оғриган беморлар бу сувдан жуда яхши наф кўрмоқдалар.

Бундай шифобахш йод-бромли сувлар Тошкент областининг Сўқоқ қишлоғида, Сурхондарё ва Қашқадарё областларида ҳам кенг тарқалган ва ер юзасига турли булоқлар тарзида чиқиб ётибди. Вақти келиб зарурат бўлса бурғилаб у районлардан ҳам иссиқ сув чиқариб, бу жойларда санаторий-профилакторийлар бунёд этилса ажаб эмас.

Юқорида баён этилган фикрларга хулоса ясаб шуни айтиш мумкинки, қўтир булоқларда ҳеч қандай муқаддаслик йўқ, уларга сиғиниш-талпиниш руҳий чўлоқликка олиб келади ва бу ҳолат бизнинг ҳозирги турмуш тарзимизга мутлақо ётдир.

М. ЗОКИРОВ,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган геолог.

ШУНАҚАСИ ҲАМ БЎЛАДИ

ТАЛВАСА

Ғарбий Бенгалия штатининг Серампур аҳоли пунктини тўсатдан сув босганда ҳар ким ўзича жон сақлашга шошилди. 26 ёшли бир аёл эса сузишни билмаслиги сабабли узоққа бориб ўтирмади — яқин атрофдаги баланд дарахт устига чиқиб олиб, тошқин тугашини кута бошлади. Лекин ундан олдинроқ кобра жон сақлаб дарахтга чиқиб олганлигини хаёлига ҳам келтирмаганди.

Бироз нафасини ростлаб, шундоқ бошининг тепасида чирмашиб турган илонга кўзи тушди-ю, нима қиларини билмай қолди: пастга тушса-чўкади, тушмаса —кобрадан омон қолиш амри маҳол. Талвасага тушган аёл шу хаёллар билан дарахт устида тонг оттирди.

Эрталабга яқин қутқариш отряди аъзолари уни дарахтдан қайиққа тушириб олдилар: ўша дақиқаларгача аёл кобрадан кўзини узмай турарди.

Жониворлар ҳам қизиқувчан бўлади.

В. Овчинников ва А. Сизов фотоэтюдлари.

ЎСИМЛИКЛАР ДУНЁСИ

НАЪМАТАК

НАЪМАТАК жуда қадимданоқ шифобахш ўсимлик сифатида халқ табобатида қўлланиб келган. Унинг ёрдамида Абу Али Ибн Сино турли касалликларни даволаган.

Наъматак республикамизда кўплаб учрайди. Уни ўрмонларда ва боғларда учратиш мумкин. Ҳосили пишгандан сўнг териб олиб, қуритилади ва йил бўйи ундан фойдаланиш мумкин бўлади.

Наъматакнинг меваси қизил бўлиб пишади, таъми нордон-ширин.

М. ТУЙЧИЕВ.

Олтин кўз манзаралари.

А. Зуфаров фотоэтюди.

ХАВФЛИ ҲАМЛА

Бута орасидан кутилмаганда шер отилиб чиқди. Овчи елкасидан милтиғини олишга ҳам улгурмади. Қочиш эса бефойда, йиртқич барибир етиб олади. Шунинг учун қимматли дақиқаларни бой бермай овчи ҳам йиртқичга жон жаҳди билан ҳамла қилиб, сўнгги дақиқаларда унинг елкасига миниб ёлларига кучи борича чирмашиб олди.

Очиққан чангалзор подшоси шундоққина тумшуғи тагида турган ўлжасига бас кела олмаётганидан баттарроқ қутуриб ўзини ҳар томонга ота бошлади. Лекин жон ширин, овчи ҳам бўш келмай унинг ёлларини тобора қаттиқроқ чангаллар ва кучининг борича бақирарди.

Яқин атрофдаги одамлар овчининг даҳшатли қичқириғини эшитиб унга ёрдамга ошиқдилар ва шердан қутқариб олдилар. Танзаниянинг Тундуру районида рўй берган бу воқеа, деб ёзади «Дейли Ньюс» газетаси, фақат бахтли тасодиф туфайлигина фожеа билан тугамади.

Ғарбий Германия журналисти Рандольф Брауманнинг очеркини бироз қисқартириб газетхонлар эътиборига ҳавола қиламиз. Материал Ғарбий Германияда чиқадиган «Гео» журналида босилган.

«ЖОНИВОРЛАРНИ ШУНДАЙ АРДОҚЛАЙМИЗКИ...»

Таиланд табиатни муҳофаза қилиш жамияти президенти Читти Тингсабад Бангкок аэропорти халқаро ҳайвонлар савдосида энг катта оралиқ пункти деб илгари ҳам айтган эди. Биз у билан аэропортда учрашдик ва тез орада унинг сўзлари тўғри эканлигига ишонч ҳосил қилдик. Бу ерда аянчли ҳодисаларнинг гувоҳи бўлдик. Читти менга ҳайвонлар қамалган яшикларни кўрсатди. Улар панжара симлари орасидан ҳолсиз боқарди. Мен буни ҳеч вақт эсдан чиқармайман. Биз аэропортнинг юк бўлинмасида узоқ вақт юрдик. Ҳаммаёқ ифлос, иссиқ, дим, чиринди ҳиди. Жуда суст ёритилган. Икки-учта ҳайвонни қамашга мўлжалланган кичик яшикларга 10—15 таси тиқиштириб ташланган. Биз уларга қандай ёрдам ҳам берардик: унча мунча емак ва сув бердик. Ночор ҳайвонларни бу аҳволдан халос қила олмасдик.

Ҳайвонлар билан очиқ савдонинг ҳар йилги обороти 300—400 миллион немис маркасига (100—120 миллион сўмга яқин) етади. Агар бунга мўйна тери, фил тишини сотишдан келадиган фойдани қўшсак бу рақам 1 миллиард немис маркасигача (салкам 300 миллион сўмликка) етади. Миллий ва халқаро қонунлар билан муҳофаза қилинадиган ҳайвонларнинг яширинча савдоси оборотини ҳисоблаб чиқиб бўлмайди.

Авиация компаниялари қоғозда ҳамма нарсани йўлга қўйишган. Инструкцияларга мувофиқ ҳайвонларни юк бўлинмаларида нормал, яъни салондаги каби босим ва ҳарорат яратилган шароитда ташиш керак. Бироқ, кўпинча бу қоидага амал қилинмайди. Ҳайвонлар кислород етишмаслигидан, совуқдан қийналадилар.

Бельгиянинг «Сабена» компанияси Лондонга 90 та маймун солинган яшиклар олиб келганида, жониворларнинг 66 таси ўлган эди. Улар ҳаво етишмаслигидан бўғилиб ўлган экан. Худди шу компания Лос-Анжелесга 1 минг 400 та олмаҳон келтирди. Уларнинг 1338 таси совуқдан ўлиб қолган эди. Ғарбий Германиянинг «Люфтганза» компанияси Иоганнесбургдан Франкфурт-Майн орқали Брюсселга 2 та гепард келтирди. Бельгияликлар бу жониворларнинг ўлигини олдилар. Ҳайвонлар сувсизликдан ҳалок бўлган эди. 1979 йилда Мюнхен аэропорти орқали 12 мингта томоша қушлари ташилган эди. Уларнинг 3 мингтаси Мюнхенга ўлган ҳолда келди.

Индонезия авиакомпанияси самолётида Ява маймунлари ортилган ҳолда Стокгольмга кетаётган Амстердамда қўнди. Таможнячи ишчилардан нохуш ҳид чиқаётганлигини сезди ва уларнинг бирини очишни илтимос қилди. Яшикда 11 та маймун бўлиб, 7 таси ўлиб бўлган эди. Кўринишидан улар кислород етишмаслигидан ҳалок бўлган. Таможнячилар қолган яшикларни очишга ҳам фармойиш берди. 625 та маймундан фақатгина 145 таси тирик қолган эди.

ГФР ноёб ҳайвонларни кўплаб [illegible]да ортикча «жонбозлик» кўрсатаётган давлатлар ҳисобланади. Масалан, 1980 йилда ГФРга 340 мингта тимсоҳ териси, 160 мингта қоплон, йўлбарс ва мушуксимонлар оиласига мансуб бўлган бошқа ҳайвонлар териси, 34 тонна тошбақа гўшти, 6 минг 500 тонна кит ёғи (бунинг учун мингта кашалот ўлдирилган) ва 66 тонна ишлов берилмаган фил суяги келтирилган. Демак, Африкадаги 6 минг фил ҳаётдан кўз юмган. ГФР фақат шу сабаблигина ноёб ҳайвонларни қирғин қилишда алоҳида роль ўйнаётгани йўқ. У тирик экзотик товарларни импорт қилувчи етакчи давлатлардан бири ҳисобланади. Масалан, Ғарбий Германиядаги зоология магазинларида ҳар йили 135 минг тошбақа сотилади. 200 мингта маймун шу мамлакат гражданлари уйларида ва хусусий ҳайвонот боғларида яшамоқда. Тропик денгизларида ғарбий германиялик аквариум ишқибозлари учун ҳар йили 5 миллионта балиқ тутилади (улардан 4 миллионтаси йўлда ёки ГФРга келтирилгандан сўнг бир ҳафта ўтар-ўтмас ҳалок бўлади).

Шуниси қувончлики, тобора кўпроқ ривожланаётган мамлакатлар ўз ҳайвонот оламини муҳофаза қилишни муҳим вазифа эканлигини тобора яхши тушунмоқдалар. Қатор мисоллар келтириш мумкин. Ҳиндистон ҳукумати 1978 йилда макак-резус маймунини мамлакатдан ташқарига олиб чиқиб кетишни ман этди. Ваҳоланки илгари бундан катта иқтисодий даромад олар эди. Бангладеш ва Малайзия ҳам маймунларни экспорт қилишни ман этдилар. Ҳозирги вақтда Ҳиндистондан илонларни ҳам олиб чиқиб кетиш мумкин эмас. Сьерра Леоне, Бразилия ва Гайана барча турдаги ҳайвонларни мамлакатдан олиб чиқиб кетишни ман этиб қўйди. Бунга Сьерра Леонега келган Австрия фуқароси Франц Зиттернинг очкўзлиги, чексиз қонхўрлиги сабаб бўлди. У келгач бу Африка мамлакатидаги шимпанзелар галаси 100 мингтадан 2 мингтага тушиб қолди.

Мен бу мавзу билан чуқур шуғулланиб кўрсам Ғарбий Германия ҳайвонот магазинларида харидорларга ҳавола қилинаётган жониворларнинг аксарият кўпчилиги сотувчилар одатда айтаётганидек ГФРда етиштирилмаган экан. Шуниси равшанки бу жониворлар юқорида айтилган йўл билан Африка, Жануби-Шарқий Осиё, Лотин Америкаси, тропик денгизлардаги ороллардан келтирилган...

(АПН).

Пахтакорлар хизматида

◆ Терим мавсумида кўпгина ижодий коллективлар қатори Ҳамза номидаги ўзбек Давлат академик драма театри актёрлари ҳам фаол иштирок этдилар. Улар бевосита пахтазорларда бўлиб теримчиларга томошалар кўрсатдилар, суҳбатлар ўтказдилар. Суратда: театр актёри, таниқли санъаткор Теша Мўминов Коммунистик районидаги «Ўзбекистон» колхозининг илғор теримчилари Лутфинисса Зиёвуддинова (чапда) ва Дилбар Обонбоевалар билан суҳбатда.

А. Ахатов фотоси.

ҚЎШИҚ БИЛАН ДАЛАГА

Автобус йўлга чиқди. Бугунги агитбригада составида В. П. Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси маданият саройи ҳузуридаги «Восток» клубининг область Ленин комсомоли мукофоти лауреати «Парвоз» ашула ва рақс ансамбли, 1-пойабзал фабрикаси маданият саройининг «Дилбар» бадиий ҳаваскорлик коллективи аъзолари бор.

Область комсомол комитети ташаббуси билан ташкил этилган агитбригада аъзолари терим даврида дилрабо куй ва қўшиқлари билан пахтакорлар кўнглини шод этмоқдалар. Бундан ўзлари ҳам бир олам илҳом олмоқдалар.

Автобус тўғри «Оққўрғон» совхозининг 4-бўлим пахтазорлари томон юрди. Бу ерда «Сигнал» илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси, Тошкент булка-кондитер комбинати, 2-автокомбинатдан келган ҳашарчилар пахта теришаётган эди. Улар тушки дам олиш соати тугамаёқ теримга тушиб кетишибди. Автобусни кўриб карта бошига тўпланишди. Очиқ далада куй ва қўшиқлар янгради. Ҳашарчилар «Восток» клубининг драма ва миниатюралар тўгараги раҳбари Соат Шарипов, ҳаваскор хонандалар Улуғбек Қодиров, Убайдулла Каримов, область Ленин комсомоли мукофоти лауреати Ҳусан Носиров ва бошқа санъаткорлар ижро этган интермедиялар, куй ва қўшиқларни мароқ билан тингладилар. Бундан олдинроқ 2-автокомбинат клубининг вокаль чолғу асбоблари ансамбли ҳаваскорлари ҳам бу ерда меҳмон бўлишган эди.

Совхознинг 3-бўлими пахтакорлари ҳам агитколлективни хурсанд бўлиб кутиб олдилар. Бу ерда Тошкентдаги «Чевар» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасидан келган ҳашарчилар меҳнат қилишаётган эди. Агитколлектив улар учун махсус программада концерт қўйиб берди.

Совхозда ҳозир йиғим-терим ишлари қизғин боряпти. Машина терими плани бажарилди. Ҳадемай ялпи ҳосил бўйича белгиланган топшириқ ҳам адо этилади. Эришилаётган муваффақиятларга комсомол-ёшлар коллективлари катта ҳисса қўшмоқдалар. Мирза Ҳалилов, Жуман Чалуков бошлиқ комсомол-ёшлар бригадалари белгиланган маррага етиб келдилар. Агитколлектив йиғим-терим илғорлари ҳузурида ҳам бўлди. Далада ёшлар севган куй ва қўшиқлар янгради.

Р. УСМОНОВА,
«Тошкент ҳақиқати» мухбири.

ЧИНОЗ РАЙОНИДА

«ГУЛДАСТА»НИНГ ЭЛЛИГИНЧИ КОНЦЕРТИ

Чиноз район маданият бўлими ҳузурида ташкил этилган «Гулдаста» бадиий ҳаваскорлик ансамбли пахта далаларида, шийпонларда маданий хизмат кўрсатиб эл олқишига сазовор бўлмоқда.

Яқинда санъат ихлосмандлари райондаги Киров номли колхознинг Замира Абдуваҳобова етакчилик қилаётган 5-бригада дала шийпонида концерт қўйиб бердилар. Ижодий коллектив шу куни ўтказилган 50-концерт программаларини айниқса пухта тайёрладилар. Ҳаваскорларнинг ҳар бир чиқишлари пахтакорлар томонидан қизғин кутиб олинди.

С. ҚОСИМОВА.

СОВХОЗ ҲАВАСКОРЛАРИ

ЧИНОЗ районидаги «Партия XXIV съезди» совхозида ўқитувчилар, совхоз ишчилари, ўқувчилар, сут соғувчиларни бирлаштирган «Оқ чашма» ансамблининг ташкил этилганига кўп вақт бўлгани йўқ. Шунга қарамай, Ж. Алиев ва Ш. Калонхоновлар раҳбарлиги остидаги бу коллектив фақатгина районда эмас, балки область миқёсида ҳам анча танилиб қолди. Энди унинг ўзига хос анъаналари ҳам бор. Жумладан, совхознинг пахта теримида пешқадамлик қилаётган бригадалари дала шийпонларига бориб, тушлик дам олиш пайтларида пахтакорларга маданий хизмат кўрсатиш ана шундай анъаналардан биридир.

Ҳаваскор санъаткорлар қисқа вақт ичида совхознинг Б. Ёрқулов, К. Аҳмедов, Э. Ибрагимов бошлиқ бригадалари шийпонларида бўлиб, ишчиларга ўз концерт программаларини намойиш этиб бердилар. Меҳнаткашларга айниқса А. Эркаева, О. Субанова, Ю. Лутфуллаева, Т. Ўринов, И. Бўрибоев каби ансамбль қатнашчилари ижро этган қўшиқ ва рақслар манзур бўлмоқда.

Т. ИМОМОВ.

• СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ

МУСОБАҚАЛАР, УЧРАШУВЛАР

МОТОКРОСС

✦ «ОЛТИН КУЗ» мукофоти учун ўтказилган пойгада Қозоғистон, Ўзбекистон, Қирғизистон, Туркманистон ва Тожикистон республикалари, РСФСР областлари терма командалари ҳамда мамлакат Қуролли Кучларининг 250 дан ортиқ вакиллари иштирок этди. Тошкент области вакиллари муваффақиятли қатнашиб, команда ҳисобида биринчи ўринни эгалладилар.

Ёш пойгачилар Александр Кондрашев ва Александр Гушин 125 куб сантиметргача ҳажмдаги мотоциклларда қатнашиб биринчи ва иккинчи ўринларни эгаллашди. Шу классдаги мотоциклларда қизлар бахсида Ильмира Мамина ҳам иккинчи бўлди. А. Лавров — В. Радченко, И. Тихонов — В. Кузьменколардан иборат экипаж аъзолари кроссга жуда яхши тайёргарлик кўрганликларини намойиш этиб, биринчи ва учинчи ўринларни олишди. 250 куб сантиметргача ҳажмдаги мотоциклчилар пойгасида яна бир вакилимиз Георгий Бочкарев иккинчи ўринни эгаллади.

Тошкент области мотопойгачилари Чимкент область ДОСААФ комитетининг эсдалик кубоги ва биринчи даражали дипломи билан тақдирландилар.

МЕРГАНЛИК

✦ ТОЖИКИСТОН ЛКСМ Марказий Комитети мукофоти учун Душанбе шаҳрида Бутуниттифоқ мусобақалари бўлиб ўтди. Тошкентлик Валерий Ерохин МВ-6 машқида энг юксак натижага эришиб ғолиб келди ва халқаро классдаги спорт мастери нормативини бажарди.

ТЕННИС

✦ ЙЎЛДОШ ОХУНБОБОЕВ хотира совриии учун «Динамо» стадионида ўтказилган анъанавий Бутуниттифоқ мусобақалари тугади. Бунда Москва, Владивосток, Львов, Сочи, Свердловск ва бошқа шаҳарлардан келган спортчилар ҳам иштирок этди. Майдон эгалари ўртасида тошкентлик динамочи Антон Иванов энг яхши натижага эришди.

НАЗАРИЁТЧИ, АМАЛИЁТЧИ, НОШИР

2-САЙР

XIX асрнинг биринчи ярмида Европанинг энг кучли шахматчиси ҳақидаги масала Англия ва Франциянинг пешқадам усталари ўртасидаги яккама-якка олишувда ҳал этиларди. Бошқалардан устун эканлигини кўрсатиш ўз юртида Лабурдоннэ учун унчалик қийинчилик туғдирмади, инчунин, машҳур А. Дешапель 1824 йилда уни ўзининг вориси деб эълон қилиш билан бирга Луи Шарлга Франциянинг шахмат шаънини ҳимоя қилиш ҳуқуқини бериб қўйган эди.

Шахмат санъатида ёрқин из қолдирганлардан бири Луи Шарль Лабурдоннэдир (1795—1840).

Афсуски, тарих атоқли француз шахмат устаси биографияси таассуротларидан жуда озини асраб қолган. Дворян отаси қолдирган меросни совуриб юборган Лабурдоннэ шахмат ўйинини тирикчилик ўтказиш манбаига айлантиришга аҳд қилди. У замонларда шахмат унчалик урф бўлмагани, шунингдек зодагонларнинг бу ўйинга бўлган муносабатини ҳисобга олганда бу қарор қанчалик дадил бўлса, шунчалик қалтис ҳам эди. Лабурдоннэ умрининг охиригача озгина бўлсада, фароғат кўрмаганлиги шундан далолат беради.

Тўғри, шахмат туфайли пулдан кўра юқори турувчи тан олиниши, шуҳрат топишдек шодлик қадрини билиб олди. Бироқ бу нарсалар унинг моддий аҳволига асло таъсир кўрсатмади. Бир амаллаб кун кечириш учун у Париждаги машҳур «Режанс» қаҳвахонасида ўртага пул қўйиб шахмат ўйнашга мажбур бўлган эди. 1834—1835 йилларда Лондонда ўйналган матчлар Лабурдоннэга «Европанинг энг буюк шахматчиси» деган шуҳрат келтирди. У англиялик машҳур мастер А. Мак-Доннель билан олти бор учрашиб, тўрттасида ғолиб чиқди. Матчларнинг барчасида 85 партия ўйналиб, 45 тасида ютган. 27 тасини ютқазган. 13 таси эса дуранг натижа билан якунланган. Очколардаги катта фарққа қарамай ҳар икки шахматчи улкан маҳорат кўрсатган эди. Буюк Поль Морфи бу матчларни «шахмат стратегиясининг ажойиб намуналари» деб атади.

Лабурдоннэнинг шахмат матбуоти олдидаги хизматлари каттадир. У жаҳонда биринчи шахмат журнали «Паламед»нинг (1836) асосчиси бўлган. Уч йил аввал эса унинг «Шахмат ўйини ҳақида энг янги шакл» деган дарслиги чиққан эди.

Лабурдоннэ умрининг сўнгги кунлари унинг биографиясидаги энг фожиавийлари бўлса керак. Қаттиқ бетоб, ёнида бир чақаси йўқ Лабурдоннэ 1848 йили сўнгги бор Лондонга келади. Лабурдоннэ ўша йили 13 декабрда оламдан ўтади.

Мак-Доннель — Лабурдоннэ
IV матчнинг 16-партияси, Лондон, 1834 йил.

1. e4 c5 2. Кg3 Кc6 3. d4 cd4. К: d4 e5.

Сицилианча ҳимоядаги бу ғоя мукаммалроқ ишлаб чиқилган ҳолда бизнинг замонда ҳам яшаяпти. Дебютдаги ушбу кескин юришдан бошлаб қоралар моҳирлик билан чигалликлар барпо қилишга интилади.

5. К: c6 bc 6. Сc4. Кg6 7. Cg5 Ce7 8. Фe2 d5 9. С: g6 С: g6 10. Cb3 o-o 11. o-o a5 12. ed cd 13. Лd1 d4 14. c4.

Дадил юриш. Оқларнинг плани шундай: сипоҳлар кўмагида (Сc2, Кd2 ва f3) ҳарифининг марказий пиёдаларини тўсиб, шундан кейин ўзи пиёдалари билан фарзин флангида ҳужумга ўтишдир. Бироқ...

14... Фb6 15. Сc2 Cb7 16. Кd2 Лсе8!

Мазмуни кейинроқ билинадиган юриш. 16... Ф: b2нинг оқибатларини ўзингиз кўриб чиқинг.

17. Кe4 C8d 18. c5 Фc6 19. 3 Ce7 20. Лас1 f5.

Тайёргарлик юришлари қилиш (чунончи, 20... Крh8/га қораларда фурсат йўқ. Энди асосий жанг бошланади.

21. Фc4+Крh8! 22. Сa4 Фh6.

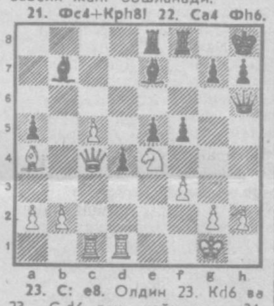

23. С: e8. Олдин 23. Кd6 ва 23... С,d6 дан кейингина 24. С; e8 ўйнаш керак эди. Бу ҳолда учрашув натижасида нима бўлишини олдиндан айтиш қийин бўларди. Энди эса қоралар «f» линиясини очади ва бу нарса кейинчалик кураш оқибатига ҳал қилувчи таъсир кўрсатади.

23... fe 24. c6 ef 25. Лc2.

25. cd7нинг хунуклигини ўзингиз кўриб чиқинг.

25... Фe3+ 26. Крh 1 Сc8 27. Cd7 2 28. Лg1.

Оқларнинг аҳволи умидсиз бўлмаса-да, ҳаддан зиёд ночор. 28. Фf1 оқларни асраб қололмайди. Чунки 28... Сa6! 29. Ф: a6 3 30. Лсс1 Ф: c1 31. Лс1 f1 Ф+ 28... d3 29. Лсс3 С: d7 30. cd e4.

Қора пиёдалар тўдаси ёпирилиб келмоқда. Уларнинг жадал юришини тўхтатиб қолишга оқларнинг қурби етмайди.

Яна беш-олти юришдан сўнг оқлар таслим бўлган. Лекин бунинг учун қораларга айрим тактикавий «тузоқ»ларни айланиб ўтишга тўғри келган эди.

Ўйинни мустақил давом эттириб кўринг-чи. Балки ўша йўлларни ўзингиз топарсиз. Бошидан охиригача яхшилаб таҳлил қилсангиз, кўрсатиб ўтилмаган имкониятлардан ҳам бохабар бўласиз, қаноат ҳосил қиласиз.

М. МУҲИДДИНОВ.

ТОШКЕНТ ГАРНИЗОНИ БОШЛИҒИНИНГ

БУЙРУҒИ

1 ноябрь 1986 йил № 74 Тошкент шаҳри

ҚЎШИНЛАРНИНГ 1986 ЙИЛ 7 НОЯБРЬ ПАРАДИ ТЎҒРИСИДА

§ 1

Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 69 йиллиги шарафига Қизил байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи қўшинларининг парадини Тошкент шаҳрида В. И. Ленин номли майдонда 1986 йил 7 ноябрда 10.00 да ўтказиш белгиланди.

Парадни Қизил байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи қўшинларининг қўмондони генерал полковник Н. И. ПОПОВ қабул қилади.

Парадга қўмондонлик қилиш менга буюрилган.

§ 2

Қисм командирлари тасдиқлаган расчётга мувофиқ ва белгиланган вақтда линейнийларни юборсинлар ва қўшинларни парадга олиб чиқсинлар.

Кийим формаси — ёзлик, саф учун парадлик.

§ 3

Парад ўтказиш пайтида артиллерия салюти берилсин.

§ 4

Маҳаллий вақт билан 21.00 да менинг кўрсатмамга мувофиқ Тошкент шаҳрининг белгиланган пунктларида байрам салюти берилсин.

§ 5

В. И. Ленин номли майдонда тартиб сақлаш бўйича умумий раҳбарликни Тошкент гарнизони ҳарбий коменданти подполковник Б. Д. Мельчиковга юклайман.

Э. ВОРОБЬЕВ,
Тошкент гарнизонининг бошлиғи, округ қўшинлари қўмондонининг биринчи ўринбосари, генерал-лейтенант.

ТОШКЕНТ ШАҲАР МЕҲНАТКАШЛАРИ ВАКИЛЛАРИНИНГ 1986 ЙИЛ 7 НОЯБРЬ НАМОЙИШИ ТЎҒРИСИДА

1986 ЙИЛ 7 ноябрь Улуғ Октябрь Социалистик революциясининг 69 йиллиги байрами шарафига В. И. Ленин номли майдонда Қизил байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи қўшинларининг муаради ва Тошкент шаҳар меҳнаткашлари вакилларининг намойиши бўлади.

Қизил байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи қўшинларининг муаради соат 10.00 да бошланади.

Намойишда иштирок этадиган меҳнаткашлар вакиллари корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар билан йиғилиш пунктларида тўпланиб, белгиланган маршрут бўйича район колонналари составида В. И. Ленин номли майдонга борадилар.

Таклиф билетлари бўлганларни В. И. Ленин номли майдонга киритиш соат 9 дан 45 минут ўтганда тўхтатилади.

Махсус пропискага эга бўлмаган машиналардан ташқари барча турдаги транспорт воситаларининг ҳаракати шаҳарнинг марказий қисмида А. Навоий, Ф. Энгельс, К. Маркс, Пролетар, Ш. Руставели кўчаларида, Ўзбекистон, В. И. Ленин номли проспектларда соат 7.00 да тўхтатилади ва меҳнаткашлар намойиши тугагандан сўнг қайта бошланади.

Тошкент метрополитени 7 ноябрь куни эрталаб соат 6.00 дан тунги соат 2.00 гача ишлайди. Соат 8.00 дан 14.00 гача Октябрь революцияси станциясининг фақат чиқиш қисми ишлайди. Бу вақтда В. И. Ленин номли майдон ва «Пахтакор» станциялари ёпик бўлади.

Шаҳар комиссияси.

ҲАР ТЎҒРИДА

ҚАРИШГА ҚАРШИ РЕЦЕПТ

ВЕНГРИЯ Халқ Республикаси овқатланиш институтининг мутахассислари агар одам ўрта ёшлик вақтида нотўғри турмуш тарзи олиб борса, яъни ёғлик озиқ-овқатларни танаввул қилса, спиртли ичимликлар ичса, чекса организмининг емирилиши 2,5 баравар тезлашади деб тасдиқламоқдалар.

Олимлар ўрта ёшдаги кишиларнинг овқатланиши ва юриш-туриши учун махсус системани ишлаб чиқдилар. Унинг асосий талаблари қуйидагича: ҳар куни 80—100 граммдан ёғсиз гўшт, 400 грамм мева, 300 грамм сабзавот тоновул қилиши ва албатта икки-уч стакан минераль суви ичиши лозим. Бундан ташқари, очиқ ҳавода бир ярим-икки соат юриш ёки жисмоний меҳнат билан шуғулланиш тавсия этилади. Бу тартибга қатъий амал қилиш билан умрни ўн-ўн беш ёш узайтириш мумкин.

КАМАЙИБ КЕТМОҚДА

ЖАҲОННИНГ ҳеч бир мамлакатида Германия Федератив республикасидаги каби туғилиш кам эмас. Ички ишлар министрлигининг маълумотларига кўра Ғарбий Германия бу соҳадаги «ғолибликни» 16 йилдан буён сақлаб келмоқда.

Редактор
Н. НАСИМОВ.

БИЛДИРИШ

«Тошкент ҳақиқати» газета редакцияси ҳузуридаги жамоатчи Совет навбатдаги қабулни бугун — 5 ноябрь куни соат 17.00 дан бошлаб ўтказади. Бу сафар қабулни Тошкент область социал-таъминот бўлими пенсия ва нафақалар секторининг бошлиғи Абдували Қодиров бошқаради.

Шикоят, ариза ва илтимосномалари бўлган ўртоқлар ана шу қабулхонага келишлари ва ўзларини қизиқтирган масалалар юзасидан мурожаат қилишлари мумкин. Келишга имкон тополмаган кишиларга редакция жамоатчи Совети қабулхонаси хат орқали ҳам жавоб беради.

Жамоатчи Совет қабулхонаси Ленинград кўчаси, 32-уй, 7-қават, 742-хонага жойлашган. Телефонлар: 33-40-48, 32-53-54.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖАМОАТЧИ СОВЕТ ҚАБУЛХОНАСИ.

ИШЧИ-ҚИШЛОҚ МУХБИРЛАРИ ДИҚҚАТИГА

УНИВЕРСИТЕТГА МАРҲАМАТ

«ТОШКЕНТ ҳақиқати» редакцияси ҳузуридаги икки йиллик ишчи-қишлоқ мухбирлари университетига навбатдаги янги группага тингловчилар қабул қилинмоқда.

Университетга колхоз ва совхоз меҳнаткашларининг вакиллари, ишчилар ва қурувчилар, муассаса ва ташкилотларнинг ходимлари, студентлар — мухбирликка иштиёқи бўлган барча кишилар киришлари мумкин.

Машғулотлар икки ҳафтада бир марта жума кунлари кеч соат 18.00 да бошланади.

Университетга кириш учун иш ёки ўқиш жойидан характеристика-тавсиянома, таржимаи ҳол ва 3х4 см. ҳажмдаги иккита фотосуратни тақдим этиш лозим. Ҳужжатлар редакция биносида қабул қилинади.

Адресимиз: Ленинград кўчаси, 32, 7-қават, 747-хона. Шаҳар телефони, 32-55-56. ички телефон: 55-56.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 69 йиллигига бағишланади
М. Қориёқубов номидаги ўзбек давлат концерт-филармония бирлашмаси
В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА
7, 8, 9 ноябрь соат 19.30 да
М. Қориёқубов номидаги ўзбек давлат концерт-филармония бирлашмаси бадиий коллективлари ва солистларининг

КОНЦЕРТИ

ҚАТНАШАДИЛАР:
Бутуниттифоқ профессионал бадиий коллективлар кўриги-конкурси дипломанти ва Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреати

«ЛАЗГИ»

ВОКАЛ-ХОРЕОГРАФИК АНСАМБЛИ,

«САМАРҚАНД» АНСАМБЛИ

Солистлар: Ўзбекистон ССР Халқ артисти, Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреати Дилафруз ЖАББОРОВА.

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист, Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреати Ғуломжон ЁҚУБОВ, Насиба АБДУЛЛАЕВА, Муножот ЙЎЛЧИЕВА.

Билетлар СССР Халқлари дўстлиги саройи кассасида соат 14.00 дан сотилади. Коллектив бўлиб келиш учун заявкалар қабул қилинади.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

МАКТАБ ЎҚУВЧИЛАРИНИНГ КУЗГИ КАНИКУЛ КУНЛАРИДА

«Йиртқич ҳайвонлар» программаси

ЎРГАТУВЧИ — Арманистон ССРда хизмат кўрсатган артист М. БАГДАСАРОВ.

ТОМОШАЛАР: 5—6 ноябрда соат 10, 12,30, 14.45, 19.30 да БОШЛАНАДИ.

КАТТА БАЙРАМ ТОМОШАЛАРИ

7 ноябрда соат 12.30, 14.45, 17.00, 19.30 да; **8 ноябрда** соат 10, 12.30, 14.45, 17, 19.30 да; **9 ноябрда** соат 10, 12.30, 14.45, 17, 19.30 да **бошланади.**

КОЛЛЕКТИВ БЎЛИБ КЕЛИШ УЧУН ЗАЯВКАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Марказий касса ва олдиндан билет сотадиган кассалар ҳар куни соат 9 дан 20.00 гача дам олиш кунисиз ишлайди.

«Болалар дунёси» универмаги олдидаги касса соат 11 дан 19.00 гача;

М. Горький майдонида жойлашган касса соат 16.00 дан 20.00 гача;

Фарҳод ярмаркасида жойлашган касса соат 11 дан 19.00 гача;

Олой бозорида жойлашган касса тоқ кунлари соат 9 дан 21.00 гача очиқ.

Дам олиш куни — душанба.

Справкалар олиш учун телефонлар:45-35-91, 44-35-84.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

15 ноябрдан бошлаб
ЛЕНИНГРАД ЦИРКИ АРТИСТЛАРИНИНГ ГАСТРОЛИ

ПРОГРАММАДА «ПРОМЕТЕЙ» БИР АКТЛИ СПЕКТАКЛИ НАМОЙИШ ЭТИЛАДИ.

Саҳналаштирувчи — СССР Халқ артисти, СССР Давлат мукофотининг лауреати В. ВОЛЖАНСКИЙ.

Бадиий раҳбар — РСФСРда хизмат кўрсатган артист М. ВОЛЖАНСКАЯ.

Икки бўлимдан иборат катта программа кўрсатилади.

ТОМОШАЛАР соат 19.30 да; шанба кунлари соат 16, 19.00 да; якшанба кунлари соат 13, 16, 19.00 да бошланади.

Коллектив бўлиб келиш учун заявкалар қабул қилинади.

Марказий ва олдиндан билет сотиш кассалари ҳар куни соат 9 дан 20.00 гача очиқ.

Справкалар олиш учун телефонлар: 44-35-91, 44-35-84.

Ҳар хил чироқлар керак...

ҲАР БИР ЧИРОҚНИНГ ЎЗ МАҚСАДИ, ЎЗ ЎРНИ БОР ҚАЙ БИРИНИ ТАНЛАМОҚ КЕРАК?

Ранг-баранг тусли гардиш соябонли чироқлар. Уларни плафонсиз ҳолда ҳам ошхонада, ётоқхонада, йўлакда ўрнатиш мумкин. Гардиши елимли қоғоз билан ўралган чироқ нурни майин таратади. Зангори рангли чироқ шифобахшдир. Томоқ, бурун, қулоқ шамоллаши, грипп, ангина касалликларида даволаш мақсадида ишлатилади.

Оддий лампалар ҳам ранг-баранг ишланган.

Юз ва бир юз эллик ватли лампалар жуда ҳам ёруғ. Улар катта хоналарга мос бўлади. Ванна, ошхона ва йўлак учун камроқ қувватли — етмиш беш, олтмиш ватли лампочкалар қўйиш ўринлидир. Қандиллар учун қирқ ватли лампочкалар ишлатилади.

Электр тармоғидаги кучланиш кўпайиши ёки камайишидан чўчимайдиган лампочкалар ҳам бор. Улар узоқ вақт чидамлидир. Улар 220 ватга эмас, балки 230—340 ватга мўлжалланган.

Электр қувватини тежаб-тергаб ишлатиш давлат аҳамиятидаги вазифадир. Ҳамма лампалар бараварига ёниб туришга йўл қўймангиз!

ҲАММА БИЛИШИ ЛОЗИМ:

— бир миллион квартирада лампалар қувватини атиги 25 ватт камайтириш ҳар куни тонналаб кўмир тежаш имконини беради;

— 1 соат давомида ёқиб қўйилган 100 ватли лампочка 3,5 килограмм нон ёпиш ёки 400 грамм қанд ҳосил бўлиши учун сарф бўладиган қувватни сарфлайди.

«ТАШХОЗТОРГ» магазинларида ҳар хил қувватли электр лампочкалар, шунингдек соябонли қандиллар, гардиши силлиқ қоғозли, зангори рангли чироқлар сотилмоқда.

«УЗХОЗТОРГ» ТОШКЕНТ ОБЛАСТЛАРАРО БАЗАСИ.

«СОЮЗТОРГРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА АГЕНТЛИГИ.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ
/«Ташкентская правда»/
ОРГАН ТАШКЕНТСКОГО ОБКОМА КОММУНИСТИЧЕСКОЙ ПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА И ОБЛАСТНОГО СОВЕТА НАРОДНЫХ ДЕПУТАТОВ

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

Редактор ўринбосарлари — 335885, 325747, 337916, 325748, масъул секретарь — 334808, 325353; секретариат — 325750, БЎЛИМЛАР: хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; партия турмуши — 325778; саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 325556; қишлоқ хўжалиги — 325647; пропаганда — 337010, 325749; совет қурилиши — 325733; маданият — 325767; ахборот, спорт ва ҳарбий ватанпарварлик — 325645; тунги навбатчи — 325553; эълонлар бўлими — 325727.

Р. 09099. Б. 1748. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС: 64684. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12